ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

4 | 2020

* * *

Zabúchaj,
zaklop,
sme vnútri svojich ulít,
vieme sa o ne biť,
vieme sa brániť, búriť...

len vonku ktosi stojí
a túli dieťa k sebe.
Je mäkko.
Treba čakať,
kedy to srdce vstrebe,

kedy sa ozve: vitaj,
vlož malé do perinky.
Už počuť z neba spevy.
Hlas tenký, tenulinký

vianočnú pieseň nôti.
Tu medom vonia ruka,
už svetielkujú knôty,
aj kameň praská, puká.

Zabúchaj,
zaklop,
nám stačí nájsť kľučky.
Vianoce prišli.
Otvorím potichučky...

Gabriela Magalová

Udelili tohtoročné Ceny Martina Palkoviča

Rozlúčili sme sa s profesorom Jozefom Šimončičom

Kolokvium mladých jazykovedcov

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity 3
Čo nás teší 6
Z nových publikácií 10
Profily osobností 8, 20
Zo života fakúlt 11
Kaleidoskop 23, 30
Ponad čas 24
Študentská panoráma 29
Okienko Študentskej rady TU 31

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12, ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave,
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/
e-mail časopisu:
casopis.TU@truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
Členovia redakčnej rady:
Mgr. Matúš Demko, PhD.
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
doc. S. S. Lic. Jozef Tiňo, PhD.
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, ThD.
PhDr. Zuzana Martinkovičová
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Timotej Birtus
Katarína Kalamenová
Bc. Mária Letzová
Daniel Vasilišin
Andrej Gejdoš
Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová
PhDr. Marián Manák, PhD.
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Jana Janíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania: štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače: december 2020, ročník deviaty
Foto na obálkach: Barbora Likavská, Maroš Mačuha

Milé čitateľky, vážení čitatelia,
až pri hľadaní spôsobu, akým začnem toto úvodné slovo k tohtoročnému poslednému číslu nášho časopisu, som zistil, že to nebude vôbec jednoduché. Je pred Vianocami, blíži sa koniec roka, teda z tohto uhla pohľadu nič, čo by tu nebolo aj v rokoch predchádzajúcich. Lenže, kladiem si otázku, aký to bol vlastne rok? V jeho priebehu uplynulo prvých dvanásť mesiacov môjho mandátu i mandátu vedenia univerzity, ktoré schválil náš akademický senát. Mohli by sme bilancovať. Lenže ako, keď ma štatistika a čísla svojou odľudštenou podobou viac odpudzujú, než priťahujú? Skôr ma zaujíma ľudský obsah nášho spoločného univerzitného „podujatia". Skúsim preto najmä o ňom.
Koncepciu rozvoja univerzity, teda naše „programové vyhlásenie", sme začali napĺňať koncom roka 2019 a už začiatkom marca tohto roka sa celá naša alma mater, spolu s celou krajinou, dostala do situácie, pre ktorú v mojej generácii a už vôbec nie v generáciách mladších, nenájdeme precedens. A v tej situácii z prvého štvrťroka roku 2020 sme dodnes. Budovy fakúlt sú takmer prázdne, študentov viac tušíme, než vidíme, na fakultných a univerzitných chodbách sa čas ustálil do podoby čisto administratívneho či prevádzkového kolobehu-stereotypu. „Život je inde" napísal do titulu svojej knihy kedysi Milan Kundera a mne sa tento názov v ostatných mesiacoch vracia do vedomia ako ozvena. Kde je to „inde"?! Kam sa obrátiť v situácii, ktorú charakterizujú denné správy o počtoch chorých a mŕtvych z celého sveta? Kam sa uchýliť, keď aj rozlúčka so zosnulým je dnes svojho druhu ilegálnym podujatím, na ktorom takmer chýbajú tí, čo sa lúčia, nemožno sa objať a ani mĺkvym podaním ruky prijať sústrasť? Takto tvrdo, radikálne sa nám pripomenula krehkosť a konečnosť ľudského života. A podstatou tohto pripomenutia je paradox. Ukazuje sa ako nevyhnutná symbióza neživého či živého len potenciálne a samého života. A ukazuje sa veľmi drsným spôsobom. Potenciálny život-vírus totiž ožíva až v dotyku so životom ozajstným. Možné ohrozenie nadobúda vitalitu až v spojení so skutočným žitím. A už sme len na skok od kultúry. Ak tým skutočným životom je život človeka, tak plné rozvinutie mnohosti života onej virulentnej potenciality sa uskutočňuje práve prostredníctvom kľúčovej podmienky ľudskej kultúry, totiž v sociálnom kontakte. Tu je podstata onej drsnosti a radikálnosti, o ktorej som hovoril vyššie. Obmedziť ohrozenie znamená utlmiť sám život. Zásah do mnohosti našich kontaktov, ich redukcia len na „prevádzkovú nevyhnutnosť", to všetko pod hrozbou straty zdravia či života, výsledkom ktorej je strach, je zásahom do jadra ľudského životného sveta ako „môjho života s tými druhými". Preto nás to tak znepokojuje a bolí. Máme pocit, že nám uniká život. Je to však skutočne tak? Dialogická podstata ľudskej kultúry sa predsa nevyčerpáva len a len v mnohosti a šírke kontaktov. Naopak, mnohosť, nezriedka prerastajúca do masovosti, je často v ostrom kontraste so skutočným dialógom a jeho hodnotovým základom. Dnešok je toho dôkazom. Mnohosť prejavujúca sa práve ako masovosť, niekedy spojená aj s agresivitou, je priamo fyzickým ohrozením. Preto vidím obdobie, do ktorého sme vstúpili prvou adventnou nedeľou a ktorého vrcholom má byť pripomienka narodenia a nesmrteľnosti života, ako – **príležitosť**. Ponorenie sa do seba, zúženie okruhu tých, s ktorými niekedy len musíme byť, na tých, s ktorými predovšetkým byť chceme, je príhodným časom na reflexiu o skutočnej podobe života. A k nemu ako jeho bytostná črta neoddeliteľne patrí starosť i radosť, zdravie i jeho ohrozenie. A aj smrť ako signál či predzvesť nového života, ktorý sa chystáme slávnostne privítať.
Prajem Vám príjemné čítanie posledného čísla nášho univerzitného časopisu v tomto roku a ďakujem Vám za to, že svojou čitateľskou účasťou vtláčate život jeho obsahu. Želám Vám pokojné Vianoce, prežite ich v kresťanskom duchu uprostred svojich najbližších a teším sa na ďalšie čitateľské a predovšetkým osobné stretnutia s Vami.

prof. PaedDr. René Bílik, CSc., rektor TU v Trnave

Noví laureáti Ceny Martina Palkoviča

Cena Martina Palkoviča je pomenovaná po pedagógovi, ktorý ako prvý prednášal na historickej Trnavskej univerzite po jej otvorení 14. novembra 1635, a to o aristotelovskej filozofii. Neskôr bol vymenovaný za dekana filozofickej i teologickej fakulty a dve funkčné obdobia bol aj rektorom univerzity.
Na obnovenej Trnavskej univerzite sa udeľuje Cena Martina Palkoviča najlepším pedagógom pri príležitosti Dňa učiteľov. Tento rok bol výnimočný a z dôvodu pandémie sa oceňovanie presunulo na 12. november pri príležitosti pripomienky 385. výročia slávnostného otvorenia historickej Trnavskej univerzity. Cenu Martina Palkoviča prevzali z rúk rektora Reného Bílika piati ocenení pedagógovia zo všetkých fakúlt Trnavskej univerzity.
Ocenení boli: Mgr. Iveta Schusterová, PhD., z Filozofickej fakulty TU, prof. PhDr. Ľubomír Held, CSc., z Pedagogickej fakulty TU, doc. PhDr. Miriam Slaná, PhD., z Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU, doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD., z Teologickej fakulty TU a JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M z Právnickej fakulty TU.
Tohtoročným laureátom Ceny Martina Palkoviča srdečne blahoželáme.

Pripravila: (H. Ž.)
Foto Barbora Likavská

Pohľad na slávnostný akt udeľovania tohtoročnej Ceny Martina Palkoviča

Laureáti Ceny Martina Palkoviča v roku 2020 s rektorom TU René Bílikom (tretí zľava)

Trnavská univerzita jubiluje

Pred 385 rokmi bola založená Trnavská univerzita s cieľom vychovávať vzdelaných kňazov, učiteľov, neskôr aj právnikov, lekárov, lekárnikov či pôrodných babíc. Na filozofickej fakulte študovali aj deti z významných uhorských šľachtických rodov, mnohí budúci uhorskí vojvodcovia, úradníci či politici. Otvorenie historickej Trnavskej univerzity sa uskutočnilo v rámci slávnostnej ceremónie 13. novembra 1635. Okolo deviatej hodiny ráno sa začala procesia a akadémia. Slávnostný sprievod akademikov a profesorov vošiel do univerzitnej auly na čele s pedelom, ktorý niesol žezlo univerzity. Za ním kráčal prvý rektor univerzity Juraj Dobronocký. V aule mu zakladateľ univerzity, ostrihomský arcibiskup kardinál Peter Pázmaň, za zvukov bubnov, túb a potlesku odovzdal insígnie. Tieto boli slávnostne prenesené do farského Kostola sv. Mikuláša v sprievode klerikov a uhorskej šľachty, kde kardinál Pázmaň odovzdal rektorovi Dobronockému listinu o založení univerzity i cisárske potvrdenie so zlatou pečaťou. Potom nasledovalo *Te Deum*.
Súčasná pandemická situácia nám neumožnila uskutočniť pôvodne plánované verejné podujatia a oslavy 385. výročia. Bolo však propagované v celoštátnych aj regionálnych médiách, na webových stránkach univerzity i sociálnych sieťach. Ústav dejín Trnavskej univerzity pri tejto príležitosti pripravil dve odborné publikácie *Fons Tyrnaviensis VIII* a *Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave* (viac na strane 8). Okrem toho boli inštalované v priestore medzi rektorátom a kvestorátom nové panely o univerzite. Šesť panelov predstavuje historickú univerzitu. Na pomyselnej časovej osi sú najdôležitejšie roky jej 142-ročného pôsobenia, teda od založenia v roku 1635 po sťahovanie do Budína v roku 1777. Obnovenú Trnavskú univerzitu približuje ďalších šesť panelov, na ktorých sú zakladacie listiny, insígnie a budovy jednotlivých fakúlt vrátane zoznamov katedier či univerzitných pracovísk. Ideový zámer nových panelov, ako i obsah nových publikácií predstavili pracovníci ústavu PhDr. Henrieta Žažová, PhD., a PhDr. Marián Manák, PhD., počas slávnostného zasadnutia Kolégia rektora Trnavskej univerzity 12. novembra.

Henrieta Žažová
Foto: autorka

Za profesorom Jozefom Šimončičom

Prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc. (18. jún 1928 Dechtice – 21. november 2020 Trnava)

Vo veku 92 rokov zomrel prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc., významný slovenský archivár, historik a vysokoškolský pedagóg. Profesora Šimončiča prinútili okolnosti v 50. rokoch minulého storočia zmeniť svoje životné smerovanie a opustiť duchovnú dráhu. Svoj život zasvätil archívnictvu a histórii. V roku 1954 sa stal archivárom mesta Trnava, v rokoch 1960 až 1975 bol vedúcim okresného archívu a potom, až do roku 1992, riaditeľom Štátneho okresného archívu v Trnave. Svoju archivársku profesiu vykonával s pokorou a zanietene, pričom zanechal trvalú stopu v rozvoji tejto organizácie, ako aj vo svojich časopiseckých a knižných publikáciách.

V pamätných dňoch Nežnej revolúcie vo svojom prejave z balkóna trnavského divadla požadoval návrat súsošia Najsvätejšej Trojice na hlavné námestie a navrhol obnovenie historickej univerzity. Spolupracoval na obnove Spolku svätého Vojtecha. Vznik Trnavskej univerzity privítal s nadšením a začal sa venovať pedagogickej práci, v ktorej využil vedomosti a skúsenosti z predchádzajúceho zamestnania. Až do roku 2007 pôsobil na Katedre histórie Filozofickej fakulty TU, v rokoch 1999 až 2005 aj ako vedúci katedry. V tomže čase spoluinicioval vznik Ústavu dejín Trnavskej univerzity a stal sa jeho prvým riaditeľom. Popri pedagogickom pôsobení organizoval vedecké konferencie a rozvíjal bohatú publikačnú činnosť, ktorej ťažiskovými témami boli dejiny Trnavy a Trnavskej univerzity. Pri príležitosti jeho životného jubilea 90. rokov si ho slovenská historiografická obec i kolegovia pedagógovia uctili konferenciou Pocta profesorovi Jozefovi Šimončičovi.

Profesor Šimončič bol držiteľom mnohých ocenení, najviac si vážil tie trnavské, ktoré súviseli s mestom a univerzitou, či už Zlatá medaila Trnavskej univerzity, titul Čestný občan Trnavy a Trnavčan 20. storočia. Za významné zásluhy v oblasti archívnictva a regionálnej histórie mu prezident republiky udelil Pribinov kríž III. triedy.

Opustil nás vedec, odborník, pedagóg, excelentný znalec dejín Trnavy, osobnosť s pokorným a ľudským srdcom. Zostane v našich spomienkach a modlitbách.

Česť jeho pamiatke!

Bohumil Chmelík

S manželkou Leokádiou pred budovou Trnavskej univerzity počas osláv svojich 90. narodenín v roku 2018

Venované výročiu narodenia T. G. Masaryka

Každoročne si naša právnická fakulta pripomína svoj vznik a v niektorý októbrový deň, zväčša vo štvrtok, usporadúva Deň Právnickej fakulty TU v Trnave. Nebolo tomu inak ani v tomto roku, poznačenom opatreniami súvisiacimi s prevenciou šírenia pandémie vírusu Covid-19. Zachovávajúc z toho plynúce striktné obmedzenia, konal sa Deň právnickej fakulty 26. októbra 2020 vo virtuálnom priestore.

V spolupráci s Veľvyslanectvom Českej republiky v Bratislave sme pripravili vedecké podujatie venované 170. výročiu narodenia prvého československého prezidenta Tomáša Garrigua Masaryka. Podujatie otvorila dekanka Právnickej fakulty TU profesorka Andrea Olšovská a zástupca veľvyslanca Českej republiky v SR Dr. Pavel Sladký. Obaja pripomenuli vynikajúce vzťahy porozumenia a spoluprácu medzi oboma subjektmi a mimoriadny význam jubilea. Nasledovala prednáška PhDr. Dušana Kováča, DrSc., z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave na tému T. G. Masaryk a Slovensko. Po ňom priblížil cesty Masaryka po Slovensku PhDr. Jakub Štofaník, Ph.D., z Masarykovho ústavu a Archívu Akadémie vied Českej republiky. Jeho kolegyňa PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D., prítomným pripomenula 28. október ako deň vzniku Československa, ako aj hlbokú tradíciu slávenia tohto sviatku. Po podnetných prednáškach mali študenti aj pedagógovia v rozhovore s kompetentnými spoznať viac zaujímavostí.

Michaela Moravčíková

Úskalia očisty justície

Prednášku o očiste justície a jej úskaliach, uvedenú pod názvom Súdnictvo medzi Skyllou a Charybdou, si študenti aj vyučujúci Právnickej fakulty TU v Trnave vypočuli vo štvrtok 4. novembra 2020 z úst Mgr. Pavla Žilinčíka, MPP, člena Súdnej rady SR, ktorý pracuje aj v Kancelárii verejného ochrancu práv Českej republiky. Autor priniesol bohatú vzorku podujatí týkajúcich sa sudcov a apeloval na ich nezávislosť. Pomenoval hlavné úskalia v predmetnej oblasti, ilustrujúc ich konkrétnymi kauzami ostatnej dekády. Téma rezonovala aj v súvislosti s poslednými policajnými akciami smerujúcimi k očiste slovenskej justície.

Podobne ako virtuálny deň Právnickej fakulty TU, aj toto podujatie sa uskutočnilo online formou prostredníctvom platformy MS Teams.

Pre množstvo nezodpovedaných otázok z diskusie nasledujúcej po prednáške sme sa rozhodli pre jej pokračovanie, ktoré sa uskutočnilo v piatok 11. novembra. Obsah prednášky a následná diskusia boli prirodzene rámcované najnovším vývojom v Slovenskej republike, ktorý poukázal aj na stav justície, jeho súčasný proces očisťovania a zákonité úskalia, ktoré ho sprevádzajú. Účastníci podujatia živo diskutovali o potrebe využitia priaznivého obdobia pre potrebné zmeny a otvorenia otázky o potrebe etického kódexu pre sudcov. Účastníci sa tiež zhodli na potrebe poukazovania na negatívne javy, rovnako ako na potrebe vyzdvihovania dobrej praxe a odvážnych postojov a činov jednotlivcov aj z prostredia slovenského súdnictva.

Michaela Moravčíková

Ľudskoprávne dimenzie pandemickej krízy

Pandemická kríza zasiahla azda do všetkých oblastí nášho života a postihla všetky kontinenty. Stala sa okamžite aj predmetom bádaní mnohých vedných odborov a prierezových projektov. Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave túto krízu reflektovala viacerými spôsobmi, jedným z nich je aj internetové medziodborové vedecké podujatie zorganizované v spolupráci s partnerskými centrami v Indii na Univerzite Džaváharlála Néhrúa v Novom Dillí a na Univerzite v Bombaji, ktoré sa v online priestore konalo 1. – 31. júla 2020 na platforme Právnickej fakulty TU v Trnave.

Zúčastnení vedci analyzovali, ako nová situácia otriasla bezprecedentným stupňom stability a prosperity, ktorú Európa ponúka nielen svojim občanom, ale aj väčšine kontinentov. Pripomenula význam a potrebu rešpektovania ľudských práv a ľudskej dôstojnosti na celom svete. Tlak na verejné služby, najmä v zdravotníctve, na celom svete sa stali pálčivými problémami vo veľmi krátkom čase, čo postavilo štátne orgány a verejné inštitúcie pred nebývalé výzvy. Pri prijímaní núdzových opatrení zostáva hlavným cieľom rešpektovanie základných ľudských práv. Aj keď užitočné usmernenie poskytuje Európska sociálna charta, dohovory Rady Európy a ďalšie usmernenia a prebiehajúce diskusie poukazujú aj na zjavné medzery. Pýtali sme sa, ako pandémia ovplyvňuje inštitucionálne mechanizmy vyvinuté za posledné polstoročie. Cieľom konferencie bolo predstaviť rôzne dimenzie, ktoré boli vážne zasiahnuté pandemickou krízou naprieč kontinentmi.

Michaela Moravčíková

Digitálne technológie pre humanitné disciplíny

Konštatovanie, že informačné technológie prenikajú do každej oblasti ľudského života, je dnes už obyčajným klišé. Nič to však nemení na pravdivosti tohto tvrdenia, platného aj pre humanitné vedné disciplíny. Hoci trend prenikania digitálnych technológií do týchto oblastí vedeckého výskumu trvá už niekoľko desaťročí, deje sa tak najmä v západných historiografiách. V slovenských podmienkach je ich využitie stále v zárodkoch, a je skôr postavené na jednotlivcoch.

Z diskusií o príčinách a možnostiach riešení vznikla spoločná iniciatíva s kolegami z katedry klasickej archeológie – vytvoriť medziodborový vyučovací predmet (seminár) ako doplnok aktuálneho kurikula našich študijných programov história a klasická archeológia (s možným rozšírením aj pre iné študijné odbory). Nechceme len samoúčelne naháňať súčasné módne trendy, ale máme záujem reálne rozšíriť zručnosti našich terajších i budúcich študentov, aby ich využívali vo svojich diplomových prácach a neskôr v samostatnom vedeckom výskume.

Vďaka finančnej podpore grantovej schémy KEGA (013TTU-4/2020) sú naše ciele na dosah a už o niekoľko semestrov budú absolventské práce našich historikov a klasických archeológov nielen doplnené virtuálnymi rekonštrukciami, 3D modelmi objektov alebo kvalitnými mapovými výstupmi, ale už pri spracovaní pramenného materiálu a jeho interpretovaní v záverečných prácach budú môcť využiť efektívnejšie a rýchlejšie nástroje (napr. XML/XQuery, GIS). Výsledky výskumov bude možné ľahšie prezentovať aj širokej verejnosti a krátko po tom, ako uschne atrament na ich diplome, sa zapoja do väčších projektov digitalizácie kultúrneho dedičstva (napr. archívnych a knižničných fondov), jeho prezentácie a tiež vedeckého výskumu.

Peter Labanc

Rektor ocenil vynikajúcich študentov

Počas slávnostného otvorenia akademického roka sa každoročne oceňujú študenti univerzity za ich výnimočnú reprezentáciu v oblasti vedeckých, študijných alebo voľnočasových aktivít. Pre epidemiologickú situáciu boli študenti tento rok ocenení pri príležitosti pripomienky Medzinárodného dňa študentstva 17. novembra. Rektor Trnavskej univerzity v Trnave profesor René Bílik udelil v aktuálnom roku 2020 cenu rektora šiestim úspešným študentom, poslucháčom vysokoškolského štúdia, ktorí sú na bakalárskom alebo magisterskom študijnom programe v dennej forme štúdia.

Danyil Andriovych Tsybulko *(Filozofická fakulta TU, študent 2. ročníka v akademickom roku 2019/2020, bakalársky študijný program politológia)*
Študent sa od prvého ročníka štúdia okrem výborného prospechu prezentuje systematickou účasťou na propagácii Trnavskej univerzity doma aj v zahraničí. Aktívne sa zúčastňuje najmä na každoročných zahraničných pracovných cestách na Ukrajinu, kde prostredníctvom prezentácií a vlastných skúseností sprostredkováva študentom končiacich

ročníkov stredných škôl možnosti štúdia v rámci fakúlt a študijných odborov na Trnavskej univerzite v Trnave.
Cenu rektora Trnavskej univerzity získal D. Tsybulko za podporu rozvoja fakulty a univerzity, ako aj šírenie ich dobrého mena doma i v zahraničí.

Dmytro Tomakh *(Filozofická fakulta TU, študent 3. ročníka v akademickom roku 2019/2020, bakalársky študijný program politológia)*
Študent sa od začiatku štúdia aktívne zapájal do prípravy propagačných materiálov pre zahraničných študentov a okrem výborného prospechu sa

kontinuálne počas štúdia bakalárskeho stupňa zúčastňoval na zlepšovaní propagácie Trnavskej univerzity aj cez internetový priestor. Svojimi aktivitami a v spolupráci s vedením filozofickej fakulty a rektorátu TU pomáhal pri vytváraní možností propagácie univerzity najmä na Ukrajine.
Cenu rektora získal D. Tomakh za podporu rozvoja fakulty i univerzity a šírenie ich dobrého mena vo verejnosti.

Bc. Patrik Miskovics *(Pedagogická fakulta TU, študent 1. ročníka v akademickom roku 2019/2020, magisterský študijný program učiteľstvo slovenského jazyka a literatúry a anglického jazyka a literatúry)*
Počas štúdia sa zapájal do všetkých odborných aktivít katedry slovenského jazyka a literatúry, osobitne do takých, kde bola dôležitá prezentácia odborného náhľadu a názoru. Bc. Miskovics zaujal odbornú verejnosť svojimi predpokladmi na vedeckú prácu aj invenčnosťou. V roku 2019 získal s prácou *Apropriácia ako literárny postup* prvenstvo na katedrovej prehliadke študentskej vedeckej odbornej činnosti a tento

rok sa stal víťazom študentského *Fejtónu 2020*.
Cenu rektora získal P. Miskovics za vynikajúce výsledky v odbornej, vedeckej a výskumnej činnosti, ako aj za prácu vo vedeckých krúžkoch a umiestnenie v ŠVOČ.

Bc. Alžbeta Michelová *(Pedagogická fakulta TU, študentka 3. ročníka v akademickom roku 2019/2020, bakalársky študijný program učiteľstvo slovenského jazyka a literatúry a výtvarného umenia)*

Alžbeta Michelová je známa ako organizátorka rôznych podujatí pre študentov. Minulý rok s Janou Slovákovou bola pri obnovení tzv. katedrovíc, najstarších neformálnych podujatí študentov a pedagógov na pedagogickej fakulte. Fakultu reprezentuje na rôznych kultúrnych podujatiach. Pred rokom zís-

kala ocenenie na katedrovej prehliadke študentskej vedeckej odbornej činnosti, pravidelne sa zúčastňuje v súťaži *Fejtón* a minulý rok v rámci nej získala 2. miesto v kategórii kreslený vtip. Činorodá študentka zároveň pracuje ako dobrovoľníčka v Základnej umeleckej škole v Piešťanoch a aktivizuje sa aj v piešťanskom útulku zvierat.
Cenu rektora získala A. Michelová za vynikajúce výsledky v odbornej, vedeckej a výskumnej činnosti, prácu vo vedeckých krúžkoch a umiestnenie v ŠVOČ.

Bc. Denisa Mikušová *(Právnická fakulta TU, študentka 3. ročníka v akademickom roku 2019/2020, bakalársky študijný program právo)*

Patrí medzi aktívnych a mimoriadne usilovných študentov PF TU. V rámci predmetu klinika práv pacientov sa zapojila do projektu *Študenti pacientom*. Tento projekt zastrešuje Združenie pacientov s hematologickými malignitami. Cieľom je poskytnúť pomoc pacientom v oblasti práva sociálneho zabezpečenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti a na druhej strane poskytnúť študentom prehľad o problémoch, s ktorými sa pacienti stretávajú v praxi. Aktuálne D. Mikušová pôsobí na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Ďalšou oblasťou, v ktorej preukázala schopnosť svoje nadobudnuté vedomosti pretaviť do praxe, je dlhodobá stáž na Okresnom súde v Trnave, kde pod dohľadom supervízora plnila rôzne úlohy od spracovania právnych analýz, prípravy súdneho spisu na rozhodnutie až po koncepty súdnych rozhodnutí. Študentka taktiež vypracovala výbornú bakalársku prácu na tému *Bezpečnosť Slovenskej republiky*, za ktorú získala cenu dekanky. Najnovšou jej aktivitou je pozícia redaktorky časopisu *Corpus Delicti*. Jej originálny písomný prejav a jazykový štýl ocenili aj supervízori počas absolvovania praktického predmetu – kliniky právnickej žurnalistiky.
Cenu rektora získala D. Mikušová za vynikajúce výsledky v odbornej, vedeckej a výskumnej činnosti, ako aj za prácu vo vedeckých krúžkoch a umiestnenie v ŠVOČ.

Bc. Peter Belák *(Právnická fakulta TU, študent 3. ročníka v akademickom roku 2019/2020, bakalársky študijný program právo)*
Ocenený patrí medzi usilovných a svedomitých študentov. V rámci predmetu klinika práv pacientov sa zapojil do projektu *Študenti pacientom*, ktorý zastrešuje Združenie pacientov s hematologickými malignitami. Pod vedením JUDr. Katarína Fedorovej, supervízorky projektu, pomáhal viacerým pacientom a ich rodinným príslušníkom pri riešení problémov spojených s nepriaznivým zdravotným stavom. Študent vypra-

coval vynikajúcu bakalársku prácu na tému *Dôchodkové zabezpečenie v dejinách Československa*, za ktorú bol ocenený cenou dekanky fakulty. Študentov originálny jazykový prejav a výnimočná schopnosť analytického myslenia boli pretavené do odborného príspevku *Solidarita a zásluhovosť v dejinách dôchodkového zabezpečenia v Československu*, s ktorým sa prihlásil do Vedeckej študentskej konferencie 2020. V rámci právno-historickej sekcie konferencie sa umiestnil na 1. mieste. Odborná komisia jeho prácu vyhodnotila ako najlepší príspevok konferencie s možnosťou publikácie v Ročenke Právnickej fakulty TU v Trnave.
Cenu rektora získal P. Belák za vynikajúce výsledky v odbornej, vedeckej a výskumnej činnosti, prácu vo vedeckých krúžkoch a umiestnenie v ŠVOČ.
Oceneným študentom srdečne blahoželáme!

Pripravil: Matúš Demko

Kazateľstvo v čase krízy

Na prelome novembra a decembra sa uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s názvom *Kazateľstvo v čase krízy*. Jej usporiadateľmi boli Ústav slovenskej literatúry SAV a Ústav pro českou literaturu AV ČR. Z dôvodu súčasných obmedzení prebehla táto konferencia online. Svoje príspevky teda predstavili odborníci z oblasti dejín literatúry, teológie, histórie a jazykovedy, ktorí sa zaoberajú fenoménom kazateľstva, priamo zo svojich pracovní.
Ako hovorí názov konferencie, jej účastníci sa sústredili na reflexiu rôznych kríz v dobovej kazateľskej praxi, či už išlo o prekonanie hriechu, utrpenia, epidémií, alebo rôznych iných dobových udalostí. Odzneli referáty venované reflexii utrpenia ako cesty do neba a Božej pomoci v tvorbe českých barokových kazateľov, o obraze búrky na mori z evanjelia a jej zachytení a vysvetlení v kázňach magistrov stredovekej Krakovskej univerzity alebo o nariadeniach pre kazateľov počas morovej epidémie, čo prinieslo zaujímavé porovnanie v súvislosti s aktuálnou pandemickou situáciou.
Na konferencii sa zúčastnila aj docentka Juríková z Katedry klasických jazykov Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Jej príspevok o kázni ostrihomského arcibiskupa Františka Barkóciho, ktorú predniesol pri svojom prvom vstupe do arcibiskupského sídla v Trnave v roku 1761, zachytil vycibrenú jazykovú a myšlienkovú úroveň jeho kazateľského štýlu, ako aj atmosféru v barokovej Trnave niekoľko rokov pred presunutím univerzity do Budína. Účastníkom konferencie sa podarilo poukázať na dobové uchopenie motívu krízy v kázňach v rôznych prostrediach, náboženstvách, štátoch a obdobiach.

Mária Letzová

Predstavujeme tohtoročných laureátov Ceny Martina Palkoviča

Ocenenie výnimočných pedagogických kvalít

Mgr. Iveta Schusterová, PhD. – Filozofická fakulta TU

Na katedre psychológie pracuje ako odborná asistentka od roku 1995. Vyučuje mnohé predmety ako ontogenetická psychológia, aspekty aplikovanej ontogenetickej psychológie, sociálna patológia, pomoc obetiam násilia, poradenstvo obetiam násilia, navyše zabezpečuje odbornú prax pre študentov psychológie. V jej pedagogickom pôsobení je treba vyzdvihnúť ústretovosť, ľudský a obetavý prístup k študentom. Tvorivo prepája teoretické poznatky a praktické skúsenosti s akcentom na pomoc tým najzraniteľnejším a najkrehkejším z nás, osobitne deťom ako obetiam násilia. Odborné skúsenosti odovzdáva študentom s entuziazmom a veľkodušnosťou, so zápalom pre vec a zreteľom na osobitné potreby každého študenta, čo prevyšuje bežné štandardy pedagogickej a akademickej povinnosti. Od roku 2001 sa angažuje v poradni Pomoc obetiam násilia v Trnave a od roku 2019 je dokonca výkonnou riaditeľkou a štatutárom tohto združenia s celoslovenskou pôsobnosťou.
Za jej dlhodobú všeobecne prospešnú službu pre obete násilia ju vlani na ministerstve vnútra vymenovali za externú expertku pre špeciálnu psychologickú činnosť (etablovanie kontaktných bodov pre obete trestných činov vo verejnej správe). Za odbornú gesciu dvojročného medzinárodného projektu MUSAS II, týkajúceho sa práce s detskými obeťami trestných činov, bola ocenená nadnárodnou organizáciou Victime Support Europe v Paríži v roku 2009.

Prof. PhDr. Ľubomír Held, CSc. – Pedagogická fakulta TU

Jeho pôsobenie na pedagogickej fakulte a Trnavskej univerzite v Trnave od roku 1995 je významné aj z hľadiska jeho účasti v ich riadiacich štruktúrach. Bol totiž dlhoročným vedúcim katedry chémie, v rokoch 2001 – 2004 prodekanom pedagogickej fakulty, predsedom akademického senátu pedagogickej fakulty, predsedom a podpredsedom Akademického senátu Trnavskej univerzity, ale aj členom vedeckej rady univerzity a vedeckej rady pedagogickej fakulty.
Profesor Ľubomír Held sa počas svojho pôsobenia na fakulte podieľal na výchove všetkých absolventov učiteľstva prostredníctvom predmetov všeobecného základu. Okrem vedenia prednášok a seminárov z didaktiky chémie sa vo svojej pedagogickej praxi podieľa aj na vzdelávaní doktorandov pedagogickej fakulty v oblasti metodológie pedagogického výskumu, od roku 2008 je garantom sociálno-vedného základu všetkých učiteľských programov realizovaných na fakulte, takže garantovaním zabezpečuje študijné programy takmer polovici študentov pedagogickej fakulty.

Doc. PhDr. Miriam Slaná, PhD. – Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU

Na katedre sociálnej práce pôsobí ako pedagogička od roku 2000 po úspešnom absolvovaní magisterského a doktorandského štúdia na

FZaSP TU. Vo výskumnej činnosti sa zameriava na dejiny sociálnej práce a sociálnu práca s ľuďmi so zdravotným znevýhodnením. V rámci tejto veľkej skupiny sociálnych klientov sa docentka Slaná publikačne orientovala na rodiny a deti s metabolickými poruchami, na kvalitu života onkologicky chorých, na deti závislé od alkoholu, psychiatrických klientov a ich rodiny. Bola vymenovaná za členku odbornej pracovnej skupiny Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím za účelom prípravy a finalizácie Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR týkajúcej sa práv osôb so zdravotným postihnutím. Kreovala a garantuje nový, moderný študijný program rozvoj dieťaťa a štúdium rodiny, je členkou štátnicových komisií doma i v zahraničí, tiež členkou redakčnej rady časopisu *Kontakt,* indexovaného v databáze Scopus. Patrí k zakladajúcim členom Medzinárodného európskeho výskumného inštitútu sociálnej práce (ERIS).
Študenti hodnotia vyučovanie docentky Slanej veľmi pozitívne a oceňujú jej vysokú erudíciu prednášaných tém, veľmi zodpovedný a korektný prístup pri realizácii výučby aj hodnotenia práce študentov, ako aj otvorený spôsob komunikácie.

Doc. PhDr. Miroslav Karaba, PhD. – Teologická fakulta TU
Docent Karaba patrí k popredným pedagógom TF TU, na ktorej absolvoval magisterské aj doktorandské štúdium. Vo svojej pedagogickej a prednáškovej činnosti na katedre kresťanskej filozofie od roku 2005 sa zameriava na vzťah viery a vedy, čím zotiera často umelo vykonštruovaný rozpor medzi týmito oblasťami. Orientuje sa na problematiku filozofie a metodológie vedy, filozofie prírody, ale okrem toho sa aktívne zaoberá interdisciplinárnou problematikou vzájomného vzťahu medzi prírodnými vedami, filozofiou

a teológiou. Už počas svojho doktorandského štúdia získal výročnú cenu inštitútu Metanexus, ktorá mu bola udelená univerzitou vo Filadelfii. Blízke sú mu tiež bádania v oblasti teológie kultúry a teológie náboženstva. Vo svojich vedeckých publikáciách na prvom mieste poukazuje na vzťahy viery a moderných vied.
Osobitný prínos docenta Karabu je v tom, že sa významne zaslúžil o získanie akreditácie na doktorandské štúdium v odbore systematická filozofia, kde pôsobil od roku 2011 ako garant, čo umožnilo nielen rozvinúť doktorandské štúdium, ale aj habilitácie a inaugurácie v odbore systematická filozofia, a tým vytvoriť vlastný káder garantov. Je členom redakčnej rady *Teologického časopisu,* vydávaného fakultou. Pôsobí ako člen vedeckej rady teologickej fakulty a zastáva funkciu prodekana pre študijné záležitosti.

JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M – Právnická fakulta TU
Okrem štúdia práva na PF TU absolvoval aj jednoročné postgraduálne štúdium nemeckého súkromného a trestného práva na Univerzite v Tübingene v Nemecku a bol mu udelený akademický titul Master of Laws (LL.M.). Od roku 2008 pôsobí na katedre občianskeho a obchodného práva. Podieľa sa na výučbe predmetov občianske právo hmotné (všeobecná časť a rodinné právo, záväzkové právo), ochrana spotrebiteľa v slovenskom a v európskom práve a porovnávacie rodinné právo. Zastával aj funkciu prodekana a pôsobí v Centre podpory študentov TU. V rámci Európskej komisie pôsobí ako národný expert v komisii pre európske rodinné právo. Je členom rôznych komisií, v rámci ktorých spolupracuje na príprave legislatívy Slovenskej republiky. Dlhodobo spolupracuje s krízovým strediskom Aliancia žien Slovenska so sídlom v Bratislave a s viacerými regionálnymi krízovými strediskami. Ako pedagóg má výnimočnú schopnosť vysvetľovať zrozumiteľným

spôsobom abstraktné a náročné témy, učí študentov dekódovať úmysel zákonodarcu a nelipne na memorovaní znenia právnych noriem. Pôsobí na nich motivačne a pomáha im orientovať sa v systéme zákona tak, aby boli pripravení pre prax, keď budú nútení riešiť praktické problémy.

Pripravila: (H. Ž.)
Foto: Barbora Likavská

Knižné novinky Trnavskej univerzity

Pri príležitosti 385. výročia založenia Trnavskej univerzity vydal Ústav dejín Trnavskej univerzity dve nové knižné publikácie.

ŽAŽOVÁ, Henrieta – MANÁK, Marián (eds.). *Fons Tyrnaviensis VIII*. Trnava : Ústav dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2020, 230 s. ISBN 978-80-568-0346-2.

Od roku 2006 vydáva Ústav dejín Trnavskej univerzity zborník *Fons Tyrnaviensis*, ktorého ôsmy diel bol publikovaný v aktuálnom roku.

V prvej kapitole s názvom Univerzitné slávnosti sú publikované prejavy z akademických ceremónií, ktoré sa uskutočnili na pôde Trnavskej univerzity v rokoch 2018 a 2019 (Cena Martina Palkoviča, Cena Antona Hajduka, Veni Sancte, udeľovanie titulov Doctor honoris causa, Zlatých medailí Trnavskej univerzity a iné).

V kapitole Štúdie sú príspevky venované medicínskej problematike a osobnostiam historickej Trnavskej univerzity. V roku 2020 si pripomíname aj 250. výročie otvorenia lekárskej fakulty (1770). Predovšetkým na študentské roky a nepoznaný hudobný talent je zameraná pozornosť v štúdii o profesorovi anatómie Václavovi Trnkovi. Osvetlené je aj fungovanie stredovekých špitálov s dôrazom na dejiny Špitála sv. Kríža v Trnave, kde neskôr vykonávali klinickú prax študenti lekárskej fakulty. V ďalšej štúdii sú predstavení lekárnici pôsobiaci v Hlohovci v ranom novoveku, pričom jeden z nich bol študentom trnavského jezuitského gymnázia. Viac sa dozviete i o veľkých životných cestách profesora uhorského práva Pavla Klosa a jeho diele, ako i o profesorovi astronómie Františkovi Weissovi, predstavenom na základe nekrológu z pera profesora estetiky Juraja Serdaheliho.

Tretia kapitola Správy, materiály obsahuje jezuitský slovník, správu z pripomienky životného jubilea prvého riaditeľa ústavu dejín profesora Jozefa Šimončiča, ako i správy o podujatiach venovaných výročiam historických medzníkov, tzv. osmičkovým rokom, či budovám Trnavskej univerzity a jubileu architekta Emila Belluša.

Posledná kapitola Recenzie prináša zhodnotenia siedmich vedeckých diel a jedného periodika.

ŽAŽOVÁ, Henrieta (ed.). *Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Ústav dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2020, 111 s. ISBN 978-80-568-0265-6.

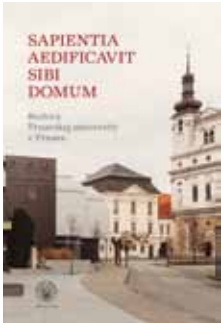

„Múdrosť si vystavala chrám“ – motto umiestnené pod kresbou univerzitného areálu na medirytine Franza Leopolda Schmittnera z roku 1742, ktorá zobrazuje alegóriu Trnavskej univerzity. Vyjadruje poslanie univerzít ako akýchsi chrámov, či katedrál poznania, vzdelania a múdrosti. Je aj hlavným titulom novej publikácie o budovách historickej i obnovenej Trnavskej univerzity. Po príhovore rektora profesora Reného Bílika a úvode editorky Henriety Žažovej, nasledujú vedecké štúdie rozdelené do dvoch častí.

Prvá časť obsahuje štyri príspevky venované budovám historickej Trnavskej univerzity. Usadenie jezuitov v slobodnom kráľovskom meste a poloha ich kolégia v rámci tretej mestskej štvrte výrazne zasiahla do vnútorného členenia a urbanistického formovania Trnavy. Archívne dokumenty, ktoré približujú vlastnícke pomery a topografiu tejto štvrte v 16. storočí, preskúmala Darina Fridrichová. Komplex, ktorý slúžil členom Spoločnosti Ježišovej a pre ich vzdelávacie inštitúcie, vyrástol na mieste stredovekého dominikánskeho kláštora. Proces jeho postupnej premeny v 17. a 18. storočí mapovala Henrieta Žažová. Ivan Gojdič prezentuje výsledky najnovších pamiatkových výskumov o histórii a novodobých architektonických úpravách budovy generálneho seminára na Ulici Jána Hollého. Počas prestavby na začiatku 20. storočia boli nahradené dve tretiny jej historickej stavebnej substancie novými hmotami. Lazaret s Kaplnkou sv. Fabiána a Šebastiána, v ktorom vykonávali klinickú prax aj poslucháči medicíny lekárskej fakulty v 70. rokoch 18. storočia, je predstavený v príspevku Alžbety Hološovej a Erika Hrnčiarika. Výsledkami archeologického výskumu lazaretu autori prvýkrát spresnili jeho novoveký, a nie stredoveký pôvod.

Druhá časť publikácie predstavuje budovy obnovenej Trnavskej univerzity. Prehľad o sídlach jednotlivých fakúlt a univerzitných pracovísk, spôsobe nadobudnutia a využití približuje príspevok Mariána Manáka. Postupne predstavil budovu rektorátu a filozofickej fakulty na Hornopotočnej ulici, pedagogickej fakulty na Priemyselnej ulici, fakulty zdravotníctva a sociálnej práce na Univerzitnom námestí, právnickej fakulty na Kollárovej ulici a budovu teologickej fakulty v Bratislave na Kostolnej ulici. V Trnave patrí do univerzitného kampusu aj budova Študentského domova Petra Pázmaňa na Rybníkovej ulici a v budúcnosti sa po prestavbe plánuje využitie budovy bývalého kina Sloboda na Rázusovej ulici a Adalbertina na Hollého ulici. Eva Šabíková detailne informuje o výstavbe budovy právnickej fakulty na Kollárovej ulici v rokoch 1931 – 1934, účelovo postavenej pre bývalú okresnú nemocenskú poisťovňu. Vďaka citlivej adaptácii pre potreby vysokoškolskej výučby v rokoch 2004 – 2008 neboli narušené architektonické hodnoty tejto kvalitnej funkcionalistickej stavby. Príkladom, ktorý deklaruje rozvoj univerzity aj formou prevzatia nevyužívaného, ale cenného objektu v meste do univerzitného komplexu, je príspevok Simony Jurčovej. Venuje sa osudom budovy jedného z najstarších kín v Trnave, nazývaného Biograf Radio či Bio Radio, po roku 1948 premenovaného na kino Sloboda. Je vzácne zachovaným architektonickým objektom postaveným na účely prevádzkovania filmových predstavení v Trnave, v súčasnosti mimo prevádzky a spustnutý, ktorý Trnavská univerzita hodlá adaptovať na kongresové centrum.

Všetky príspevky sú okrem anglického zhrnutia obohatené o pestrý obrazový materiál. Nové poznatky v predkladanej publikácii rozširujú naše vedomosti o hmotnom kultúrnom dedičstve našich predchodcov, rovnako ako o priestoroch, v ktorých trávime väčšinu pracovného či študijného času na univerzite. Architektúra oslavuje život, vylepšuje ho zdôrazňovaním vnímania, ľahkosti a zmeny, ale najmä pretrváva a cieli do večnosti...

(H. Ž.)

Pedagogická fakulta

Kolokvium mladých jazykovedcov

Počas troch dní (od 25. do 27. novembra 2020) bola Katedra slovenského jazyka a literatúry PdF v spolupráci so Slovenskou jazykovednou spoločnosťou pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV hosťujúcou inštitúciou *Kolokvia mladých jazykovedcov*, ktoré bolo už dvadsiatym deviatym ročníkom tohto podujatia. Nechceli sme, aby aktuálna pandemická situácia prerušila dlhoročnú tradíciu, a tak sme sa napriek tomu rozhodli stretnúť a diskutovať s kolegami z domácich aj zahraničných univerzít v online priestore. Napriek akémusi deficitu sociálneho kontaktu vo virtuálnom svete sa konferencia niesla v priateľskom a konštruktívnom duchu.

Celkovo sa tu stretlo tridsaťdva mladých jazykovedcov a literárnych vedcov, respondentov, ktorí prezentovali svoj výskum, výsledky či inšpirácie v rôznej fáze svojho doktorandského štúdia. Program bol rozdelený do ôsmich sekcií, ktoré moderovali zástupcovia Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity: doc. PhDr. Juraj Hladký, PhD., doc. PaedDr. Andrej Závodný, PhD., doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD., ako aj PaedDr. Mária Beláková, PhD., a Mgr. Marek Mikušiak, PhD.

Okrem toho, že sme si vypočuli zaujímavé príspevky jednotlivých účastníkov, mali sme aj možnosť konštruktívne na ne reagovať v otvorenej diskusii. Tentoraz – paradoxne „vďaka“ pandemickej situácii – sa nám naskytla príležitosť zúčastniť sa na rokovaní v mnohých sekciách, čo nám otvorilo cestu nahliadnuť na diferencované jazykovedné či literárnovedné výskumy všetkých zúčastnených, a tak sledovať rôznorodú paradigmu výskumných aktivít mladých výskumníkov. Stretli sme sa napríklad s netradičným materiálom, ktorý skúmal slovosled v posunkovom jazyku či komunikačné praktiky v komunikácii intaktných ľudí s ľuďmi s telesným znevýhodnením až po materiál sledujúci čisto lingvistický okruh otázok v komparácii odlišných jazykov. Často bol odborný jazykový pohľad zameraný na konkrétny literárny materiál či na oblasť špecifickej komunikačnej sféry (vlogy, väzenský slang) alebo nasmerovaný na didaktické problémy vyučovania jazyka. Tieto a aj mnohé iné inšpiratívne témy podporili pluralitný charakter kolokvia, čím sa naplnil primárny zámer usporiadateľov.

Aby sa nepozabudlo na sociálny rozmer kolokvia, zaradili sme do oficiálneho programu aj neformálne stretnutie účastníkov, ktoré malo aspoň do určitej miery nahradiť prezenčný rozmer stretnutia. Aj napriek deficitu osobného kontaktu sa nám podarilo navzájom sa medzi sebou predstaviť a diskutovať vo veľmi príjemnej, priateľskej atmosfére. Prispeli k tomu aj možnosti, ktoré nám online svet ponúkol: svojou podnetnou prednáškou sa nám prihovoril PhDr. Milan Harvalík, PhD., významný český onomastik. Zo sféry svojho pôsobenia sprítomnil jazykovedu z pohľadu odborníka s dlhoročnou praxou, čo bolo pre všetkých veľkou inšpiráciou. Prihovorila sa nám aj doc. PhDr. Mira Nábělková, CSc., jedna zo zakladateliek kolokvia. S neskrývanou radosťou zaspomínala na začiatky tohto podujatia, ozrejmila dôvod vzniku takýchto kolokvií, ich význam, no zdôraznila najmä ich sociálny rozmer. K pozdravu sa pripojili aj ďalší dvaja účastníci – prof. Mgr. Jaroslav Krško, PhD., ako aj doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD., riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra. Nám začínajúcim lingvistom ponúkli nielen cenné rady a návrhy, ako pokračovať v práci, ale akcentovali tiež medziľudský odkaz kolokvií: zjednotili sa v názore, že vzájomná pomoc, pokora a ľudskosť sú tromi elementárnymi aspektmi, ktoré prepájajú všetky ročníky kolokvií od ich začiatku.

Doktorka Mária Beláková a docent Andrej Závodný pri moderovaní Kolokvia mladých jazykovedcov

Za všetkých mladých jazykovedcov chcem poďakovať za možnosť byť súčasťou príjemného a veľmi prospešného podujatia, akým tohtoročné Kolokvium mladých jazykovedcov 2020 bolo. Prajeme každému ďalšiemu ročníku veľa úspechov a ďalších mladých inšpirujúcich účastníkov.

Štefania Vyskočová

Filozofická fakulta

Veda má mnoho podôb

Sedemnásty ročník Týždňa vedy a techniky sa tento rok konal od 9. do 15. novembra. Už samotné motto tohto ročníka – Veda má mnoho podôb – dokonale korešponduje s atypickosťou roka 2020, s ktorým sa nielen v rámci vedy musíme vyrovnať. Napriek nepriaznivým okolnostiam filozofická fakulta ani tento rok nevynechala príležitosť priblížiť históriu odbornej, ako aj širšej verejnosti.

Týždeň vedy a techniky sme začali na **katedre histórie** prednáškou PhDr. Juraja Červenku na tému *Rakúsko-uhorskí vojenskí letci z územia Slovenska v rokoch 1914 – 1918.* Tejto problematike sa J. Červenka venuje už dlhodobo a výsledkom jeho výskumu je aj monografia, ktorú vydal tento rok. Pokračovali sme dvoma akciami v stredu 11. novembra. Prvou bolo medzinárodné vedecké sympózium organizované doc. Mgr. Milošom Marekom, PhD., v rámci ktorého domáci a zahraniční odborníci rozoberali problematiku migrácie a jej determinantov v kontexte európskeho vývoja. V stredu sa konala aj ďalšia prednáška, tentoraz v spolupráci s Ústavom pamäti národa. Spolupráca s ÚPN nie je na našej katedre novinkou, jeho odborníci prinášajú pozoruhodné informácie o významných osobnostiach najnovších slovenských dejín. Tentoraz Dr. phil. Beáta Katrebová-Blehová, PhD., priblížila život a osud zakladateľa a prvého predsedu Svetového kongresu Slovákov Štefana B. Romana.

Poslednou akciou z dielne katedry bolo vo štvrtok 12. novembra interdisciplinárne kolokvium k dejinám mlynov a mlynárskeho remesla na území západného Slovenska, ktoré organizovala doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD. Teší nás, že ani presun do online priestoru, na ktorý sme si tento rok museli zvykať, nemal vplyv na akcie, ktoré už tradične v rámci Týždňa vedy a techniky katedra histórie organizuje.

V stredu 11. novembra 2020 predniesol na **katedre filozofie** religionista doc. Zdeněk Vojtíšek z Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe prednášku *Náboženství v postmoderně*. Na online podujatí, s ktorým bola spojená následná diskusia k tejto aktuálnej téme, sa zúčastnili študenti bakalárskych a magisterských ročníkov filozofie.

Juraj Červenka predstavil rakúsko-uhorských vojenských letcov z územia Slovenska v rokoch prvej svetovej vojny

Účastníci kolokvia o dejinách mlynov a mlynárskeho remesla na území západného Slovenska

Práve problematika súvisiaca s náboženstvom, dejinami náboženstiev a skúsenosťou transcendencie sa opakovane stáva predmetom záujmu študentov filozofie, pričom vďaka prednáške docenta Vojtíška, ktorý analyzoval charakter prežívania náboženského života súčasného človeka a zároveň ho ilustroval na viacerých konkrétnych príkladoch, získali študenti cennú skúsenosť s interdisciplinárnym presahom, ako aj praktickými témami riešenia konkrétnych problémov človeka dnes.

V stredu 18. novembra 2020 sa konal druhý ročník študentskej vedeckej konferencie Societas & Humanitas II. Vzhľadom na špecifickú situáciu, ktorá súvisí s prerušením prezenčnej výučby na filozofickej fakulte, bola prvý raz organizovaná cez formát online konferencie. Aktívnymi účastníkmi konferencie boli študenti bakalárskeho a magisterského stupňa študijných programov **politológie**, **sociológie**

a **psychológie**. Konferencia mala aj tento rok zámer vytvoriť priestor pre interdisciplinárne zdieľanie záverov z jednotlivých výskumných projektov, ktoré boli súčasťou štúdia prihlásených poslucháčov. V rámci psychologickej sekcie príspevky boli zamerané na sociálno-patologické javy, prežívanie emócii či religiozitu vysokoškolákov. Poslucháči politológie sa koncentrovali vo svojich štúdiách na skúmanie procesov súvisiacich s kreovaním kolektívnej pamäti v kontexte realizácie historickej politiky v procese demokratickej tranzície Ukrajiny a Poľska, problematiku využívania propagandy a manipulačných stratégií pri formovaní verejnej mienky a prepojením kultúrnej sféry, umenia a politiky vo vzťahu k formovaniu hodnotovej sféry spoločnosti.

Študentská konferencia zaujala príspevkami z rôznych oblastí teórie

a výskumu a ponúkla zúčastneným študentom možnosť rozširovať, komparovať, ale i konfrontovať svoje metodologické postupy a zistenia. Zámerom konferencie je pokračovať v rozvíjaní výskumných schopností poslucháčov spoločenskovedných odborov a paralelne im ponúknuť možnosť myšlienkovej konfrontácie, ktorá je základom akademického poznania. Vybrané príspevky poslucháčov budú vydané v recenzovanom elektronickom zborníku *Societas & Humanitas II*. Veríme, že príspevky poskytnú inšpirácie nielen do ďalšieho výskumu aktívne participujúcich študentov, ale podnietia záujem aj ostatných poslucháčov spoločenskovedných odborov na Filozofickej fakulte TU zúčastniť sa na ďalších ročníkoch študentskej konferencie.

Radoslava Ristovská,
Jaroslava Vydrová,
Marcel Martinkovič,
Mária Dědová
Foto: R. R.

Modely výhovoriek z osobnej zodpovednosti

Dňa 15. októbra 2020 sa v systéme Microsoft Teams Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave uskutočnila online medzinárodná interdisciplinárna celodenná konferencia na tému *Aktuálne modely výhovoriek z osobnej zodpovednosti: Slovensko a Európa*. Úsilie nielen hovoriť, ale aj prakticky interdisciplinárne premyslieť návrhy a odporúčania pre život na Slovensku a v Európe ocenila aj prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová, ktorá účastníkom písomne zaslala pár povzbudivých slov: „Téma, ktorej sa budete na konferencii venovať, je veľmi podnetná a hodnotná. Cením si, že sa hodláte zaoberať otázkami, ktoré sú dôležité a významné pre kvalitu a úroveň verejného života. Vážim si, že ste sa rozhodli opustiť oblasť akademického komfortu a že budete rozoberať témy, ktorých zodpovedanie si vyžaduje samotný život.“

Konferencia bola plánovaným výstupom trojročného grantu KEGA 008TTU-4/2019 – 2021 *Prenos osobnej zodpovednosti ako moderný typ výhovorky a jeho postmoderné riešenie* na rok 2020 (vedúca projektu: Dr. K. M. Vadíková, KEaMF FFTU) a nadväzovala na minuloročnú pilotnú diskusiu národného kolokvia na tému *Tekutá zodpovednosť na Slovensku*. Hlavným cieľom tohtoročnej medzinárodnej interdisciplinárnej konferencie sa stal problém výhovoriek zo záväzkov k osobnej zodpovednosti. Nadviazalo sa na zistenia z interdisciplinárnej praxe, podľa ktorých dlhodobé neuvážené zneužívanie pojmu zodpovednosť viedlo k vyprázdneniu jeho obsahu, rozleptaniu rozsahu a síce etickému uvedomeniu si prítomnosti väzby niečím, alebo niekým, avšak bez pripísateľne dokázateľných znakov alebo vlastností.

Na podujatí sa zúčastnili experti z oblasti etiky, filozofie, sociológie, psychológie, pedagogiky, histórie, politológie, sociálnej práce, teológie, žurnalistiky, cestovného ruchu, masmediálnej komunikácie, športu, hudby, vrcholového i nadnárodného manažmentu, bankovníctva, znalci práva a národného i medzinárodného hospodárstva, kulturológovia i environmentalisti z krajín V 4. Do diskusie vstúpili nielen zúčastnení odborníci, ale i doktorandi a študenti. O pasívnu registráciu na konferenciu prejavili záujem reprezentanti rôznych odvetví, ktorí však neskôr aj písomne vyjadrili podporu a záujem o ďalšie podujatia na danú tému Účastníci konštatovali nielen významný informačný prínos, ale aj motiváciu zamyslieť sa nad svojím vlastným správaním a správaním svojich zverených. Výhovorka bola interdisciplinárne označená ako plne ľudsky pochopiteľná, ale neetická, nesprávna, nemravná reakcia na nepríjemnú situáciu – situáciu ohrozenia (pohodlia, úspechu, komfortu, prestíže, postu, tzn. túžob a uspokojení). Nie je volaním o pomoc, ale zákerným premysleným odmietnutím identifikovať sa s výsledkami vlastnej činnosti a slobodného rozhodnutia. Ide o nedôstojné správanie voči sebe a druhým. V takýto etický odkaz konferencie organizátori ani nedúfali.

Možno teda záverom konštatovať, že medzinárodná interdisciplinárna konferencia priniesla výsledky, ktoré sú nielen reprezentačným výstupom v rámci projektu KEGA 008TTU-4, ale aj dôstojným podujatím reprezentujúcim hodnoty Trnavskej univerzity v Trnave pri príležitosti osláv 385. výročia jej vzniku. Prinášajú významný odkaz tým, ktorí majú záujem o Slovensko ako krajinu uprostred Európy, a to v medzinárodnom kontexte. Podrobná správa bude zverejnená v zborníku z konferencie, ktorý sa už pripravuje.

Katarína Mária Vadíková

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Stretli sme sa v online priestore

Dňa 24. novembra sa uskutočnila konferencia pre študentov v medzinárodných rozmeroch. Usporiadala ju Univerzita aplikovaných vied v Kolpingu, ktorá sídli v Litve. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sme sa mali možnosť stretnúť nie klasicky, ale – ako býva v súčasnosti zvykom – v online priestore. Aj napriek tomu všetko fungovalo nad naše očakávania.
Zažili sme úvodné privítanie, otvorenie konferencie a potom sme sa každý „rozišli" do svojich tematicky orientovaných miestností. Téma celej konferencie sa niesla v duchu teórie a praxe v medziach študentských poznatkov. Taktiež sme sa mohli pripojiť do miestností, ktorých témy boli iné, napr. skúsenosti a perspektívy študentov v oblasti spoločenských vied v súčasnej spoločnosti, skúsenosti a perspektívy študentov v oblasti podnikania a cestovného ruchu v súčasnej spoločnosti a skúsenosti študentov v medzikultúrnom kontexte. V rámci konferencie sme sa v online priestore „stretali" s českými, ruskými poľskými, rakúskymi a v neposlednom rade litovskými kolegami. Celá konferencia sa niesla v príjemnom duchu a dobrej nálade. Bola to opäť jedna z tých skúseností, ktoré nás

Usporiadateľ konferencie nás prekvapil online obrázkom našej pracovnej skupiny

niečo naučila. I keď stretnutia online sú náhradou za bežnú fyzickú komunikáciu, ktoré nám v ťažkých časoch korony veľmi pomohli, budeme sa tešiť na ďalšiu konferenciu, na ktorej sa budeme môcť stretnúť osobne, podať si ruky a pozhovárať sa tak, ako sme sa vedeli pozhovárať v časoch pred koronou.

Ľubica Nicolussi

Mnoho kultúr, jeden svet

Na katedre ošetrovateľstva študuje stále viac študentov zo zahraničia. Okrem študentov z Ruska a Ukrajiny pribudli vysokoškoláci aj z iných európskych krajín. Odborným asistentkám pôsobiacim na katedre je problematika multikultúrneho prístupu veľmi blízka. Multikulturalita, akceptovanie odlišností, poskytnutie pomocnej ruky, podpora začlenenia do majority so zachovaním špecifík a identít jednotlivcov je samozrejmosťou. Chápanie pozície sestra, sestra – pedagóg a oblasť multikultúrneho (transkultúrneho) ošetrovateľstva dáva jasné predpoklady na rešpektovanie národnej a inej odlišnosti aj vo vzťahu k študentom. Takýchto poslucháčov vnímame ako veľmi snaživých, aktívnych, zodpovedných vo vzťahu k náročnému štúdiu odboru ošetrovateľstva. Sú pokorní, vážia si čas a energiu, ktorú im vyučujúci poskytnú. Oslovili sme niekoľkých z nich. Uvádzame ich autentické vyjadrenia k Slovensku, slovenskému jazyku, Trnave, univerzite, ošetrovateľstvu, spolužiakom, kolegom, vyučujúcim.

Nataša (Srbsko): „Pochádzam zo severnej časti Srbska, ktorá sa volá Vojvodina. Tam sa nachádza malá dedinka Kysáč, ktorá je vzdialená od hlavného mesta asi 100 km. Vojvodina je časť Srbska, ktorá má mnoho menších dediniek, kde ľudia hovoria po slovensky a zachovávajú slovenské tradície. Slovenský jazyk je môj materinský jazyk, základnú a strednú školu som absolvovala v slovenskom jazyku. V Kysáči sa rozpráva hovorovou slovenčinou, a preto sa ešte potrebujem zdokonaľovať aj v jazyku. Slovensko som si vybrala preto, že som o ňom od malička počúvala od matky, a aj to, ako by chcela, aby som ho navštívila. Máme tu príbuzných, je to výnimočný pocit mať niekoho tak ďaleko. Navštívila som Slovensko niekoľkokrát predtým, než som sa rozhodla ísť sem študovať. Veľmi sa mi zapáčilo prostredie aj kultúra. Ľudia sú milí a nápomocní. Páči sa mi, že sa zaujímajú o to, čo si o nich ľudia zo zahraničia myslia a tiež ako to funguje u nás. Chýba mi iba tradičné jedlo, ktoré na Slovensku, bohužiaľ, neexistuje. Ďalším dôvodom štúdia na Slovensku je kvalita vzdelania a možnosť získania diplomu, ktorý je cennejší a moja budúcnosť perspektívnejšia. Od čias strednej školy

túžim byť sestrou, zaujíma ma prostredie operačnej sály a anestézia. Myslím si, že práve štúdium ošetrovateľstva je dobrý začiatok na ceste k splneniu sna. Chcem spoznať nové prostredie a nových ľudí, rada skúšam nové veci. Spolužiaci sú milí a som rada, že som sa rozhodla prísť práve sem študovať, moje očakávania sa naplnili a realita nesklamala."

Ana (Srbsko): „Som dolnozemská Slovenka. Žijem v dedine, do ktorej sa nasťahovali Slováci pred 200 rokmi – je to Kovačica. Základnú aj strednú školu som študovala vo svojom materinskom (slovenskom) jazyku. Potom som študovala v Belehrade ekonómiu, ktorá nemá dotykové body s ošetrovateľstvom. Pre štúdium ošetrovateľstva som sa rozhodla vtedy, keď môj otec vážne ochorel a musela som sa o neho starať. I môj mladší syn študuje strednú zdravotnícku školu v Srbsku. Mám potrebu pomáhať druhým. Ošetrovateľstvo je pre mňa nová oblasť, nemala som predstavu, čo všetko nové sa môžem naučiť. Rozhodla som sa pripraviť prácu v rámci študentskej vedeckej odbornej činnosti so zameraním na históriu ošetrovateľstva v Srbsku. Už teraz ma zaujíma, či nájdem spoločné a rozdielne fakty v rozvoji ošetrovateľstva na Slovensku a v Srbsku. Trnavskú univerzitu som si vybrala na základe odporúčaní známych, ktorí na Slovensku už pracujú po úspešnom ukončení štúdia ošetrovateľstva v Trnave. Sestry, ktoré ukončili pravé túto vysokú školu, sú pokladané za veľmi vzdelané a schopné. Slovensko je pre mňa miestom mnohých možností v odbore ošetrovateľstva."

Valentino (Chorvátsko): „Pochádzam z Chorvátska, z malej slovenskej dediny Jelisavec na východe krajiny. Slovenčina je môj materinský jazyk spolu s chorvátčinou. Slovenčinu som sa učil od malička, na základnej škole osem rokov, jeden rok na Útvare jazykovej a odbornej prípravy cudzincov a krajanov na Univerzite Komenského v Bratislave, kde som získal diplom na úrovni B2. Na Slovensku žijem už vyše roka, som viac ako spokojný, všetky moje očakávania boli splnené. Prišiel som na popud mojich priateľov, ktorí už študujú na Slovensku. Niekoľko rokov tancujem v Slovenskej kultúrnej a umeleckej spoločnosti Ivan Brník Slovák Jelisavec, precestoval som takmer celé Slovensko a Európu. Slovensko vo mne zanechalo ten najkrajší dojem. Na Slovensku sa mi páči, že ľudia nemajú predsudky a strach z cudzích ľudí. Prijímajú ich rovnako a nerozlišujú podľa národnosti, náboženstva alebo farby pleti. Existuje tu oveľa viac príležitostí na pokrok a získanie životných skúseností ako v Chorvátsku. Stále si zvykám na nový spôsob života. Obe krajiny milujem rovnako. Štúdium je pre mňa nateraz veľmi náročné. Stále neviem veľmi dobre po slovensky, aj keď rozumiem všetkému, niekedy mám „strach" niečo povedať, aby som to nepovedal zle. Dúfam, že sa to čoskoro zmení. V roku 2015, keď som nastupoval na strednú školu, som nemal „odvahu" byť zdravotnou sestrou. Zdravotnícku školu som ukončil v odbore zubný technik. Túžba zostala a nadobudol som aj odvahu. Po dokončení vysokej školy chcem pracovať, neskôr pôsobiť v príprave budúcich zdravotníkov. Verím, že sa moje želanie splní a všetky vedomosti a skúsenosti, ktoré som dosiaľ získal a ktoré ešte nadobudnem počas štúdia, využijem a prenesiem do praxe. Ďalej sa chcem venovať ošetrovateľstvu v urgentnej medicíne. Som rád, že vysokú školu študujem v Trnave, aj keď žijem v Bratislave, pretože je to moje obľúbené miesto na Slovensku.

Na prípravu práce v rámci študentskej vedeckej odbornej činnosti som sa prihlásil preto, že sa chcem naučiť niečo nové. Venujem sa historickému pohľadu na ošetrovateľstvo a ošetrovateľskému vzdelávaniu v Chorvátsku. Myslím si, že je to veľmi dobrý začiatok z hľadiska mojej budúcej kariéry, ďalšieho napredovania a štúdia. Tiež by som sa chcel poďakovať svojej mentorke PhDr. Ivete Vidi, PhD., za dôveru, ktorá sa prejavila v jej obrovskej podpore a pomoci, a dúfam, že túto prácu spoločne úspešne zvládneme."

Pripravila: Iveta Vidi

Dni praktickej obezitológie

Členovia Katedry verejného zdravotníctva FZaSP TU sa počas letných prázdnin zúčastnili na konferencii *Dní praktickej obezitológie a metabolického syndrómu: Kardiovaskulárny systém a obezita – Nebezpečná kombinácia*, ktorá sa konala na Chopku od 16. do 18. júla 2020. Príspevkom autorov z Trnavskej univerzity bol venovaný samostatný blok, v ktorom boli prezentované prednášky zamerané na stravovanie, fyzickú aktivitu a životný štýl rozličných populačných skupín.

Dr. Rafajdus sa vo svojej prednáške venoval rozvoju a zvýšeniu pohybovej zdravotnej gramotnosti. Docentka

Na Dňoch praktickej obezitológie prednášali aj docentka Margaréta Kačmáriková a docent Róbert Ochaba

Kačmáriková prezentovala súčasné stravovacie návyky podmieňujúce vznik nadváhy a obezity na Slovensku. Na jej prednášku nadviazala Mgr. Plšková s druhou časťou prieskumu venovanou aktuálne pohybovým návykom a subjektívnemu vnímaniu fyzickej kondície Slovenskej populácie. Stravovacím návykom seniorov sa venoval vo svojom príspevku docent Ochaba. Dr. Grendová a Bc. Bartková prezentovali vplyv voľnočasových aktivít adolescentov/študentov vysokých škôl na zdravie.

Každoročná účasť na konferencii je obohatením a získaním nových informácií a pohľadov na problémy a výzvy verejného zdravia.

Kristína Grendová

Teologická fakulta

S docentom Bohdanom Hroboňom

Lekcia pokory: Teológia je dnes medzi vedami skôr popoluškou

Dieťa evanjelického farára s povahou rebela, ktorý učí na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity. Zakladateľ Biblickej školy. Docent Ing. MA Bohdan Hroboň, PhD.

Dnes často počujeme hovoriť odborníkov o kritickom myslení. Čo si pod týmto pojmom možno predstaviť?
Predstavujem si niečo ako zdravú nedôveru, ktorá podnecuje k skúmaniu a overovaniu nielen samotných informácií, ale aj ich súvislostí (kontextu), najmä ich zdroja.

Učia naše školy svojich študentov kriticky myslieť?
Obávam sa, že máloktoré. Je to dedičstvo komunizmu, v ktorom bolo kritické myslenie potláčané a trestané. Ako dieťa evanjelického farára s rebelskou povahou som to zažil až príliš, takže moja nedôvera sa stala priam nezdravou.

Ako sa dá kritické myslenie uplatniť v teológii?
Parádne. Biblia, z ktorej každá poriadna teológia vychádza, k nemu doslova vyzýva: „Všetko skúmajte; dobrého sa držte!“ (1 Tes 5, 21) alebo „Neverte každému duchu, ale skúmajte duchov, či sú od Boha, lebo do sveta vyšlo mnoho falošných prorokov“ (1 J 4, 1). Moderný spôsob výkladu Biblie sa nazýva kritická metóda. Kresťanom, ktorí ju nepoznajú, to môže znieť arogantne, teda že človek kritizuje Božie slovo. Pravdou je však skôr opak: kriticky hodnotíme náš, ľudský výklad, aby sme lepšie porozumeli Božiemu slovu, prípadne mu aspoň neubližovali. A to si vyžaduje od každého čitateľa Biblie kus pokory.

Poznáte nejaký dobrý vtip o teológii či teológoch?
Dobrých poznám veľa, ale vy asi potrebujete aj publikovateľný, a to je vzácna kombinácia. Azda tento: Štyria rabíni majú vážny teologický spor, pričom traja zhodne tvrdia opak toho, čo štvrtý. Ten sa už v zúfalstve obráti priamo na Boha:

„Pane Bože, viem, že ja mám pravdu a oni sa mýlia. Prosím ťa, zjav im to.“ Vtom z neba zahrmí hlas: „Má pravdu!“ Rabín víťazoslávne pozrie na kolegov: „Tak, čo vy na to!?“ Jeden z nich pokrčí plecami: „Nuž, stále je to len 2 : 3.“

Kedysi sa teológia označovala za kráľovnu medzi vedami. Prečo?
Historicky asi preto, že veda vznikala na univerzitách a tie prvé boli založené v časoch, keď svetská a cirkevná moc boli úzko prepojené (stredovek). Obsahovo zrejme preto, lebo sa nezaoberá len stvorenstvom, ale aj Stvoriteľom. Dnes je teológia medzi vedami skôr popoluškou, ale táto lekcia pokory jej môže aj pomôcť byť autentickejšia a praktickejšia. No a na povzbudenie by som zacitoval astrofyzika a dlhoročného šéfa Goddardovho vesmírneho inštitútu NASA Roberta Jastrowa: „Pre vedca, ktorý žil z viery v silu rozumu, sa príbeh končí ako zlý sen. Šplhá sa na horu nevedomosti a zdoláva jej najvyšší vrchol. Keď sa vyštverá na poslednú skalu, privíta ho skupina teológov, ktorí tam sedia už stáročia.“

Je teológia len pre veriacich?
Určite nie, ale veriacich viac baví. Ale úžitok z nej môžu mať všetci. Som presvedčený, že keby všetci poznávali nielen svet, ale aj jeho Tvorcu, tak by sa tu všetkým lepšie žilo.

Je cieľom teológov dokázať, že Boh existuje, alebo sa táto veda zaoberá aj inými témami?
Ako biblista odpoviem len za biblickú teológiu. Biblia existenciu Boha nedokazuje; Boh tam jednoducho je a opak tvrdí len blázon (porov. Žalm 14, 1 a 53, 1). Biblická teológia rieši, kto a aký Boh je, ako nastavil chod sveta a život v ňom, aby bolo dobre, aký má s človekom vzťah a plán.

Študujú teológiu len tí, ktorí chcú ísť za kňazov či pastorov?
Nie, ale bolo by fajn, keby ju aspoň tí študovali.

Zohráva podľa vás Boh či viera ešte nejakú rolu v živote mladých ľudí?
Bezpochyby áno. Prejavuje sa však inak ako v živote našej generácie, preto si ju netrúfam porovnávať. Tuším, že tie ich spôsoby žitia viery sú v dnešnom svete efektívnejšie a majú širší dosah na spoločnosť a prírodu ako tie naše. Držím im palce, aby to tak bolo.

Pôsobíte na katedre biblických a historických vied, ste spoluautorom komentárov k Starému zákonu. Čím si vás získal práve Starý zákon?
Milujem aj Nový zákon, no nestíham poctivo študovať oba. Keď sme pred štvrťstoročím spolu s mojím najbližším priateľom a kolegom Adriánom Kacianom snívali o založení biblickej školy, chýbalo nám okrem nadšenia všetko, teda aj učitelia a vedomosti. Tak sme sa rozhodli tú Bibliu si naštudovať. Mne sa ušiel Starý zákon, lebo je podstatne hrubší a ja som ho na rozdiel od Adriana už párkrát predtým aspoň prečítal. Ad-

rián je dnes popredný odborník na Nový zákon.

Je starozákonný Boh iný ako novozákonný?

Nie, ale pre nás áno. V Novom zákone a najmä v Kristovi sa nám totiž dal poznať až tak, že oproti Starému zákonu je ešte väčší a krajší. Je to, akoby ste sledovali ten istý film najprv na starom mobile a potom ho videli v modernom 5D kine.

Ste odborníkom na Kralickú Bibliu. V čom vidíte význam takéhoto počinu – prekladu z pôvodných biblických jazykov do češtiny?

Som skôr fanúšikom Kralickej Biblie, ako odborníkom na ňu. Preklad Biblie z pôvodiny do materského jazyka je vždy obdivuhodný počin, no to máme v našom kresťanskom DNA už od Cyrila a Metoda. Mňa skôr fascinujú a inšpirujú samotní jej prekladatelia, ktorí vytvorili taký kvalitný produkt za taký krátky čas a za takých ťažkých podmienok. Mali minimálne zdroje (ešte aj gramatiku si najprv museli napísať), svoju činnosť aj tlačiareň museli ukrývať a za svoje vedecké výstupy boli nielen oni, ale aj mnohí ich čitatelia prenasledovaní vtedajšou katolíckou cirkvou. Ja mám mnohonásobne väčšiu vedeckú knižnicu aj vo svojom mobile, tlačiareň aj v kancelárii a za moje vedecké výstupy mňa, protestanta, platí katolícka fakulta, za čo má nielen moje poďakovanie, ale aj veľký rešpekt. O tomto moji kolegovia pred 450 rokmi ani len nesnívali. Lepšia doba pre prácu na prekladoch a komentároch Svätého písma ako dnes u nás bezpochyby ešte nebola a nevyužiť ju by bol jednoducho hriech.

Neustále vychádzajú nové komentáre či spresnenia Biblie; je to očividne živý text, otvorený novým interpretáciám. Dá sa v Biblii objaviť ešte čosi nové?

Myslím, že ešte stále nie je objavená podstatná väčšina, no väčšina podstatného už áno. No a na objavenie všetkého budeme potrebovať celú večnosť. Na to sa veľmi teším, lebo teraz mi radosť z objavovania najviac kazia deadliny.

Ako čítať Bibliu? Je to beletria alebo literatúra faktu? Sú to bájky alebo ju treba brať doslovne?

Výborná otázka... Zaslúžila by si byť zodpovedaná minimálne v osobitnom rozhovore. Biblia je celá knižnica (od 66 po 81 kníh – podľa toho, kto a ako počíta). Boh na zjavenie svojich právd zjavne použil veľa pestrých žánrov a ak to ignorujeme, tak nám môže uniknúť to podstatné. No a niečo ako „brať doslovne“ neexistuje; už každý preklad je výklad a každý čitateľ si ten výklad ešte vykladá (zvyčajne po svojom). Teda tí, čo tvrdia, že berú Bibliu doslovne, väčšinou berú doslovne svoj výklad a povyšujú ho na Božie slovo. Ja im prajem, aby sa to zhodovalo, ale prax ukazuje skôr opak.

Ako v Biblii vidieť zjavené Božie slovo?

Odpoveď na túto otázku by si vyžadovala už celú knihu. Tu azda len toľko, že bez pomoci Ducha Svätého ho vidieť nemáme šancu.

Prečo sú podľa vás dôležité biblické školy? Jednu z nich má aj Centrum kresťanského vzdelávania v Martine, ktorého ste riaditeľom. Čo sa dá na takej škole naučiť?

Verím, že doterajší rozhovor tú dôležitosť biblických škôl celkom dobre objasnil. Študenti tam prichádzajú s takýmito otázkami a spoločne hľadáme odpovede. Tí rozumní odchádzajú ešte s ďalšími otázkami, ale dúfam, že aj s väčším poznaním Boha, aby ho vedeli viac milovať.

Prispeli ste do publikácie *Martin Luther po päťsto rokoch*. Inšpiruje vás Luther aj dnes?

Určite. Luther bol biblista par excellence. Žasnem, koľko toho stihol za takých limitovaných a bojových podmienok. Spraviť taký preklad Svätého písma, ktorý by aj po 500 rokoch vzbudzoval rešpekt a obdiv odborníkov aj širokej verejnosti, vyžaduje génia typu Michelangela, jeho súčasníka. Samozrejme, nedokázal by to bez výborného tímu, predovšetkým bez F. Melanchtona, a bez úžasnej horlivosti. No a tú si neviem inak vysvetliť, len ako dôsledok veľkej lásky ku Kristovi.

V minulosti boli pomerne vyhrotené vzťahy medzi katolíkmi a evanjelikmi na Slovensku. Dnes je to ako?

To neviem objektívne posúdiť, lebo som zaujatý. Zatiaľ mám totiž s katolíkmi len výborné skúsenosti a medzi nimi mnoho vynikajúcich priateľov. Podobne aj môj otec, evanjelický farár, ktorého katolícki kňazi vždy prijímali nielen ako kolegu, ale najmä ako brata v Kristovi. Ak sa dokážeme takto prijímať, naše rozdiely nás obohacujú. No a ja sa snažím byť dobrým luteránom, aby som bol na prospech svojim katolíckym bratom a sestrám.

Do našich životov v tomto roku zasiahla „korona“. Mnohí ju chápali ako Boží trest.

Podľa mňa je správne vidieť aj za takouto pliagou Boha a pýtať sa, prečo ju dopustil. Bol by som však veľmi opatrný označiť ju za Boží trest, zvlášť keď to tak chápu mnohí. Tí by mali tento názor obhajovať pred niekým, kto pre koronu stratil svojho milovaného blízkeho. Mne korona pripadá ako Božie varovanie, ale predovšetkým si nepripadám ako prorok. Preto by som sebe aj tým mnohým odporučil skôr sa pýtať, ako v tejto situácii pomôcť tým, ktorí na ňu najviac doplácajú a v čom zmeniť svoje správanie, aby na nás nedoplácala celá planéta.

Ďalší vidia v „korone“ šancu na zmenu. Zmena myslenia je pokánie. Máme konať pokánie?

Áno, vždy a teraz osobitne. Pre tých (asi tiež mnohých), ktorým je výraz „konať pokánie“ cudzí, je tu jednoduchý, krátky a stáročiami overený recept, ako mu začať rozumieť: začnite každý deň prečítaním žalmu 51 (v akomkoľvek preklade).

Ktovie, ako sa ešte celá situácia s koronou vyvinie. Napriek tomu vieme povedať, kde aj dnes čerpať nádej?

V Bohu. Presnejšie – v Bohu Otcovi všemohúcom, Stvoriteľovi neba a zeme... Preto odkazujem radšej na celé kresťanské krédo, lebo bohov si môžeme aj narobiť, a práve tým, v čom alebo v kom spočíva naša nádej. No a potom môžeme byť veľmi sklamaní.

Pred rokom ste sa vyjadrili, že svet už začína brať vážne aj slovenských teológov. Prečo?

Už som totiž pri výskume natrafil vo svetovom kvalitnom zdroji aj na slovenské meno, a nebola to len kuriozita. To sa mi v mojom odbore pred desiatimi rokmi nestalo ani náhodou. Nie sme hlúpejší ani menej šikovní, no za komunizmu tie podmienky pre výskum teológie či biblistiky boli naozaj biedne a šlendriánstvo či akademická korupcia také silné, že pretrvávajú dodnes.

Beriete sa aj vy vážne?

Stáva sa mi to, ale našťastie mám manželku a deti, ktoré ma z toho omylu rýchlo vyvedú.

Pripravil: Matúš Demko
Foto: archív B. H.

Právnická fakulta

Niekoľko slov Antona Popoviča o slobode

V rámci Týždňa vedy a techniky 2020, ako aj pri príležitosti každoročného pripomenutia si novembrových udalostí roku 1989 pripravila Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave pre svojich študentov podujatie *Anton Popovič študentom Právnickej fakulty Trnavskej univerzity: „Niekoľko slov o slobode."* Vzhľadom na svoj obsah, apelujúci na vnútornú reflexiu študenta, malo podujatie špecifickú formu podcastu, v ktorom sa Anton Popovič, jeden z lídrov Nežnej revolúcie, prihováral študentom svojou esejou o slobode. Vedomie, kauzalita, pseudosloboda, spoločenská sloboda, osobná sloboda, demokracia, kultúra, smerovanie a spôsob života jednotlivca – to boli niektoré z nosných tém predostretých študentom formou hlbokého zamyslenia sa a apelácie na kultivovanie vlastnej osobnosti, slovami Antona Popoviča na „kultivovanie našej osobnej a spoločenskej slobody, hľadanie jej významu a podoby, jej presadzovanie tam, kde prináša zmysluplnosť a podporuje hodnoty života".

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave dlhodobo dbá nielen o odborný, ale aj osobnostný rast svojich študentov, čoho príkladom je aj toto zaujímavé a hodnotné podujatie.

Ingrid Lanczová

Poľské riešenie abortov

Najnovšie udalosti v Poľsku, rozhodnutie Ústavného súdu Poľskej republiky o umelom prerušení tehotenstva z dôvodu genetického poškodenia plodu, jeho komentovanie ešte pred jeho zverejnením a následné spoločenské udalosti ako štrajk žien boli pre Právnickú fakultu TU podnetom na zorganizovanie verejnej prednášky pod názvom *Rozhodnutie Ústavného súdu Poľskej republiky o abortoch*, ktorá sa uskutočnila v online priestore prostredníctvom platformy MS Teams. Nielen pre študentov magisterského štúdia prednášal Dr. Konrad Walczuk z Kancelárie prezidenta Poľskej republiky, ktorý pôsobí aj na Akadémii obrany (Akademia Sztuki Wojennej) vo Varšave.

Prednášateľ sa najprv venoval postaveniu ústavného súdu v krajine a procesu rozhodovania ústavného súdu.

Dr. Konrad Walczuk počas online prednášky. Foto: autorka

Následne priblížil Ústavu Poľskej republiky a predmetný text zákona, ktorý bol namietaný. Z hľadiska rovnosti práv a ochrany života bez ohľadu na vonkajšie okolnosti konštatoval, že Ústavný súd Poľska nemohol rozhodnúť iným spôsobom než v prospech ochrany života. Diskusia sa rozvinula okolo príčin samotného rozhodnutia a jeho odôvodnenia, dôsledkov a problematiky eugeniky.

Účastníci sa tiež zaoberali problematikou výhrad Európskej únie voči Poľsku súvisiacich s kritikou krajiny pre porušovanie princípov právneho štátu a na druhej strane poľskými a maďarskými reakciami na kritiku Únie.

Michaela Moravčíková

Naživo z Európskeho súdu pre ľudské práva

Jedným z podujatí právnickej fakulty, konaných v rámci Týždňa vedy a techniky 2020, bola prednáška na online evente, nazvaná *Naživo z ESĽP*.

Zákulisie Európskeho súdu pre ľudské práva študentom 24. novembra 2020 priblížil priamo zo Štrasburgu právnik pôsobiaci v kancelárii súdu, Mgr. Roman Kubovič, LL.M. Hovorilo sa o funkciách ESĽP ako inštitúcie v rámci Rady Európy, o Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, sudcovských formáciách a kancelárii ako súčasti štruktúry ESĽP, a tiež aj o ceste sťažnosti od jej prijatia až po vydanie rozhodnutia a jeho výkon. V rámci toho R. Kubovič priblížil aj svoje pôsobenie na súde. Pre študentov boli

zaujímavé a prekvapujúce štatistiky o počte sťažností a vydaných rozsudkov, osobitne vo vzťahu k Slovenskej republike.
Počas bohatej diskusie sa objavilo veľa otázok, v rámci ktorých R. Kubovič o. i. predstavil študentom možnosti stáží, návštev, štúdia a práce na ESĽP, porozprával o svojom bežnom pracovnom dni, nárokoch kladených na právnikov ESĽP či o zaujímavých prípadoch, s ktorými sa počas svojho pôsobenia stretol. Na záver pomohol študentom zorientovať sa na stránke Európskeho súdu pre ľudské práva a upozornil ich na dostupné užitočné informácie.

Ingrid Lanczová

Právna stránka princípu rovného zaobchádzania

Dňa 27. novembra 2020 sa uskutočnil online seminár pre študentov a študentky Právnickej fakulty TU v Trnave, konaný v rámci výučby kliniky antidiskriminačného práva. V úvode seminára, ktorý pripravilo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSĽP), vystúpila sociologička Silvia Porubänová, ktorá je zároveň výkonnou riaditeľkou strediska. Predstavila úlohy a činnosť tejto národnej inštitúcie pre ľudské práva a národného antidiskriminačného orgánu, venovala sa aj medzinárodnému zakotveniu existencie inštitúcie, akou je SNSĽP, a spolupráci s obdobnými inštitúciami.
Našim poslucháčom a poslucháčkam následne o uplatňovaní antidiskriminačnej legislatívy a prípadoch, ktorými sa SNSĽP zaoberalo, veľmi pútavým spôsobom porozprával Tomáš Földes, dlhoročný právnik pôsobiaci v stredisku. Diskusia preukázala záujem nielen o právnu stránku princípu rovného zaobchádzania, ale aj o sociálny a medziľudský rozmer chápania potreby uplatňovania rovnosti v spoločnosti.

Peter Varga

O uplatňovaní antidiskriminačnej legislatívy študentom právnickej fakulty prednášali sociologička Silvia Porubänová (vpravo) a právnik Tomáš Földes (v strede). Foto: autor

Zbor väzenskej a justičnej správy pod paľbou otázok

Cyklus podujatí Týždňa vedy a techniky pokračoval na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity 25. novembra 2020 online prednáškou nazvanou *Zbor väzenskej a justičnej správy: Pod paľbou... otázok!* Prednášal právnik pôsobiaci v bezpečnostnom zbore, por. Mgr. Marek Stacho.
Študentom predstavil funkcie zboru, právny rámec činnosti a za pomoci interaktívnej mapy organizačnú štruktúru vrátane plánov do budúcnosti. Ďalej sa venoval najmä pôsobnosti zboru, ľudským zdrojom, oprávneniam príslušníka a prijímaciemu konaniu do výkonu služby. Prostredníctvom zaujímavých fotografií „pozval“ následne študentov na exkurziu ,,za brány ústavu”. Študenti tak mali možnosť vidieť priestory ústavu či oboznámiť sa s nárokmi kladenými na väzňov, na organizáciu ich priestoru či na zabezpečenie ich vzhľadu.
Počas prednášky aj v rámci diskusie odznelo množstvo otázok, napr. o režime v zariadeniach na výkon trestu odňatia slobody, o použití donucovacích prostriedkov, o tradičných dezinformáciách týkajúcich sa väzenského prostredia, o nárokoch kladených na príslušníkov zboru atď. Reakcie študentov prezrádzali ich hlboký záujem o túto problematiku.

Ingrid Lanczová

Právna politika a legislatíva

Právnická fakulta organizuje každé dva roky medzinárodný vedecký kongres *Trnavské právnické dni*. Stáva sa tradíciou, že do Trnavy prichádzajú odborníci zo Slovenska, z krajín Vyšehradskej štvorky, ale aj z ďalších európskych aj neeurópskych krajín. Tohto roku nás pandemická krízu donútila zmeniť formát vedeckého podujatia a preniesť ho do online priestoru. Stalo sa tak 25. septembra 2020.
Témou tohtoročného kongresu sa stala právna politika a legislatíva. Dvadsiate prvé storočie sa v duchu postpozitivizmu a postmodernizmu charakterizuje aj ako obdobie krízy legislatívy. Namiesto legalistického spoliehania sa na výslovné záruky zákonnosti a formálnej spravodlivosti sa dôraz kladie na hodnotovú aplikáciu a interpretáciu práva, na právne princípy a ich pomeriavanie. Pritom sa však neoprávnene zabúda na význam legislatívnej tvorby práva, na otázku, ako využiť vedecké poznatky pri formulovaní textov právnych predpisov, na právnu politiku. Na uvedenú nosnú tému boli zamerané jednotlivé konferencie nami organizovaného medzinárodného vedeckého kongresu, umožňujúce zamerať sa na špecifiká právnej politiky a tvorby práva v jednotlivých právnych odvetviach a disciplínach právnej vedy. Spoluorganizátormi sa stali spolupracujúce právnické fakulty z Burgasu, Shtipu, Lublina a Ľvova.

Michaela Moravčíková

Spomíname na Dr. h. c. doc. PhDr. Karola Kahouna, CSc.

Pocta na diaľku

Mimoriadny titul čestný doktor Trnavskej univerzity v Trnave s hrdosťou nosili a nosia osobnosti reprezentujúce silné humanistické princípy, charakterizujúce poslanie Trnavskej univerzity spojené s vysokou odbornosťou a charizmou. Ich pôsobenie a činnosť bola a je dostatočným dôvodom na to, aby sme si ich na Trnavskej univerzite pravidelne pripomínali a nedovolili natrvalo zmiznúť v archívnych zložkách. Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity v spolupráci s Ústavom dejín Trnavskej univerzity verejnosti už niekoľko rokov pravidelne sprostredkúva spomienky na čestných doktorov prostredníctvom podujatia POCTA.

Rok 2020 v tomto zmysle patril osobnosti dejín umenia na Slovensku Karolovi Kahounovi. Avšak známe epidemické prekážky neumožnili rodine, priateľom, priaznivcom a známym osobné stretnutie a vzájomnú bezprostrednú diskusiu, preto sme zvolili aspoň formu rozhovoru s pôvodne plánovanými účastníkmi diskusie v univerzitnom časopise.

Doc. PhDr. Karol Kahoun, CSc., sa narodil 13. septembra 1930 v Boleráze. Vyštudoval dejiny umenia a národopis na Katedre vied o umení Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, na ktorej po ukončení štúdia začal aj pracovať. V roku 1969 obhájil v Ústave teórie a dejín umenia SAV v Bratislave kandidátsku dizertačnú prácu. Na Trnavskej univerzite pôsobil na Katedre dejín a teórie umenia FF TU až do roku 2009. Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady Trnavskej univerzity v Trnave bol 12. mája 2011 Karolovi Kahounovi udelený čestný doktorát za celoživotné umenovedné dielo a rozsiahlu pedagogickú prax v odbore dejiny umenia.

Stručne predstaviť profesionálnu činnosť Karola Kahouna je prakticky nemožné. Zameriaval sa na výskum gotickej architektúry na Slovensku, vykonával terénny výskum pamiatok na Slovensku, venoval sa problematike slovenského sochárstva a monumentálnej pomníkovej a pamätníkovej tvorby, ochrane a reštaurovaniu pamiatok. Pričinil sa o znovuoživenie Umelecko-historickej spoločnosti Slovenska, vychoval generáciu historikov umenia, publikoval, prednášal. Svoju životnú púť ukončil 18. mája 2019.

Vo virtuálnej diskusii budú prostredníctvom otázok na Karola Kahouna spomínať manželka pani Denisa, kolega Ivan Gojdič a bývalý žiak Ivan Gerát, obidvaja pôsobiaci na Trnavskej univerzite.

V tomto roku by sa bol Karol Kahoun dožil 90 rokov. Prežili ste s ním rôzne dlhé obdobie života, z rôznych uhlov pohľadu, s rôznymi skúsenosťami. Ako si spomínate na prvé vzájomné stretnutie?

Denisa Kahounová: S manželom sme sa stretli na Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ja ako študentka na odbore dejín umenia, on ako odborný asistent na katedre dejín výtvarného umenia. Náš spoločný život sa začal v Trnave v roku 1957 na „Špíglsáli“, v peknom novom starorodičovskom dome môjho manžela. V roku 1960 sme sa presťahovali do Bratislavy a je zaujímavé, že po dlhých desaťročiach sa môj manžel vracia späť do Trnavy ako pedagóg prednášať ako docent na Trnavskú univerzitu.

Pokiaľ človek prežije so svojím partnerom viac ako 62 rokov spoločného života, vychová s ním dcéru Zuzanu a syna Martina, je to náš celý profesionálny vzťah, na ktorý sa často a s láskou spomína. Obaja sme mali rovnaké pracovné i záujmové zaradenie, ktoré nám napĺňalo život. Našou najväčšou záľubou však bola cestovanie, poznávanie zaujímavých krajín, ktoré sme v rámci možností často a radi navštevovali.

Ivan Gojdič: Karola Kahouna som dlho nepoznal. Chodil som na architektúru a s kunsthistorikmi sme v škole, a ja aj po škole, neboli v kontakte. Poznal som jeho práce, vychádzal som z nich pri riešení niektorých pamiatkarských problémov. A práve pri takej situácii som ho stretol po prvýkrát. Bolo to na Zvolenskom zámku v čase, keď v 90. rokoch 20. storočia prebiehala obnova hradnej kaplnky. Došlo tam k dlhodobým sporom, ktoré sa týkali jej prezentácie, pretože pri výskumoch sa odkryli gotické časti jej jedinečnej, v interiéri dvojpodlažnej architektúry. Boli silné tendencie kaplnku rekonštruovať do pôvodnej podoby, a to napriek tomu, že jej priestor bol prestavaný v klasicizme, pričom pri jej prestavbe bola časť gotických článkov sekundárne použitá v nových murivách. Práve tohto momentu sa reštaurátori chopili a boli odhodlaní obvodové múry kaplnky rozobrať a nájdené gotické články použiť pri jej totálnej obnove v pôvodnej podobe. Rozdielne názory vyústili do zvolania metodickej komisie, ktorá mala rozhodnúť o spôsobe obnovy kaplnky. A práve v tej komisii sme boli obaja. Ja som Karola videl prvýkrát naživo a názorovo sme sa nestretli. On mal tendenciu riskovať obnovu gotickej podoby kaplnky, ja som presadzoval iba prezentáciu originálnych prvkov, odkrytých pri pamiatkovom výskume. Po rokovaní komisie, dlhom ako tlačové besedy súčasnej vlády, napokon vtedajší riaditeľ Slovenskej národnej galérie Juraj Žáry to už nevydržal a direktívne rozhodol o za-

chovaní klasicistickej stavebnej etapy kaplnky s prezentáciou zachovaných fragmentov gotických konštrukcií.
Pri prvom stretnutí z očí do očí sme si teda do oka nepadli, preto som bol milo zaskočený, že krátko po mojom nástupe na Trnavskú univerzitu, na ktorej už Kahoun učil, sme rýchlo našli spoločnú reč, a to napriek tomu, že on bol historik umenia a ja architekt pamiatkar. A to sa na architektov v tom čase nemálo kunsthistorikov pozeralo zhora.
Ivan Gerát: Nie som si celkom istý, či to bolo prvé stretnutie, no spomínam si na jeho prvú prednášku pre náš ročník. Karol mal silný nástup: nezdržiaval sa žiadnym predstavovaním alebo úvodmi. Začal rovno vetou, ktorá niečo znamenala, týkala sa priamo podstaty predmetu, bola nezvyčajná a vzbudzovala pozornosť. Hovoril sebaistým, a pritom uvoľneným tónom, z ktorého bolo jasne cítiť úctu k predmetu. Vyžadoval rešpekt, vyrušovanie trestal odmlkou a prísnym pohľadom. Po mnohých rokoch sa mi v priateľskom rozhovore priznal, ako ho rozčuľovalo, že som si nezapisoval to, čo on považoval za podstatné, ale naopak niečo, čo sa mu videlo menej dôležité. Z toho vidieť, že aj keď si v priebehu prednášky udržiaval autoritatívny odstup, študentov si živo všímal.

Ako by ste stručne vystihli osobu Karola Kahouna ako manžela, kolegu, pedagóga, priateľa? Čo ho podľa vás charakterizovalo?
Denisa Kahounová: Karola hlavne charakterizovala jeho zodpovednosť, vecnosť, výborná pozorovacia schopnosť a presnosť. Medzi jeho povahové atribúty patrila aj veľká sebadisciplína a tvrdá zaujatosť v práci. So svojou nenapodobiteľnou charizmou, dobrou náladou a priateľským postojom sa často a rád zúčastňoval na spoločenských posedeniach a rozhovoroch s celoživotným priateľmi výtvarníkmi, sochármi, architektami...
Ivan Gojdič: Povesť, ktorá predchádzala Kahouna ako popredného znalca dejín umenia, som mohol potvrdiť až neskôr, keď sme opakovane absolvovali exkurzie po Slovensku i krajinách, ktoré mali so Slovenskom historické väzby. Jeho pedagogické postupy som nemal možnosť poznať priamo, nechodil som na „náčuvy´“, ani keď som bol vedúci katedry. Ale nepochyboval som, že študenti dostávajú šancu (ak o to majú záujem) poznať hodnoty výtvarného umenia i architektúry v rozsahu a spôsobe podania, ktoré v ničom nezaostávajú za „konkurenčnou“ katedrou Univerzity Komenského, kde dejiny umenia mali dlhoročnú tradíciu, na ktorú boli náležite hrdí. Plody jeho výučby bolo možné vnímať predovšetkým pri obhajobách diplomových prác a záverečných skúškach. A študentom nebolo čo závidieť... Jeho požiadavky na vedomosti boli vysoké, čo dával plne najavo a čo sa prejavovalo práve pri takých študentoch, od ktorých očakával aj perspektívne uplatnenie v odbore. Pri ostatných, kde „zázraky“ nečakal, privieral oči, pokiaľ ho nevydráždili. A vtedy vedel byť nekompromisný a dať im najavo, že vysoká škola nie je iba stroj na tlačenie diplomov a získavanie titulov kvôli efektu. Vtedy sme ešte nevedeli, že takíto študenti budú mať „svetlé“ vzory v čelných predstaviteľoch krajiny. Popri spoločnej účasti v skúšobných komisiách som mohol oceniť jeho obdivuhodné vedomosti na exkurziách, na ktorých sa pravidelne zúčastňoval, pokiaľ mu to zdravotný stav dovoľoval. Bol som mu za to mimoriadne vďačný; nie preto, že študenti sa nemohli pohybovať pomalšie ako on, ktorý im napriek svojmu postihnutiu udával tempo, ale pre jeho nevídaný zápal pri prednáškach v objektoch, ktoré mu boli blízke. Tu sa premieňal na vášnivého rečníka a zabúdal, že ešte sa máme dostať do ďalších lokalít či stavieb, čo mu bolo potrebné naznačovať.
Ivan Gerát: Dokázal zvládať – intelektuálne aj emocionálne, aj vo vzťahu k jednej osobe – veľmi široké vzťahové spektrum: od autoritatívne vystupujúceho pedagóga až po milého, priateľského a odzbrojujúco úprimného človeka. Jeho záujem o dejiny umenia bol hlboko zakorenený a nefalšovaný, neustále sprevádzaný širokým spektrom emocionálnych podtónov. Keď ho situácia prinútila prijať nejaký kompromis, ostal vnútorne pevný a nezabúdal, že pravda nie je iba niečo, na čom sa momentálne dohodneme, ale niečo, čo nás presahuje. Ak cítil, že sa nehrá falošná hra, dokázal počúvať a napriek skeptickému výrazu na tvári aj skutočne rešpektovať ľudí s iným názorom či vkusom. Pokiaľ si to sami nepokazili, odlišných ľudí prijímal s láskou ako obohatenie svojho životného sveta, ba dokonca aj kultúry. Nebol snob. Fakty považoval za bezpečné útočisko a rozhodujúcu oporu v interpretačných sporoch.

V čom bol podľa vás neopakovateľný a pre vás inšpiratívny?
Denisa Kahounová: Veľmi som manžela obdivovala, bol pre mňa inšpiráciou a hlavne veľkou pomocou pri mojej začínajúcej profesionálnej kariére po ukončení vysokej školy. Nielen ako pedagóg mal vynikajúce pracovné metódy, bol rešpektovaný a obľúbený nielen u svojich poslucháčov, bol vecný a presný. Vyškolil niekoľko generácií

Karol Kahoun sa často a rád zúčastňoval na spoločenských posedeniach a rozhovoroch s priateľmi

významných umeleckých historikov, teoretikov a odborníkov v danej oblasti. Veľmi sa mi páčila časť blahoželania od Kataríny Bajcurovej a kolektívu SNG ku Karolovmu významnému životnému jubileu, ktorá vystihla jeho neopakovateľnosť v pedagogickej činnosti: „Bol naším mienkotvorným nielen váženým, ale skutočne obľúbeným pedagógom, dokázal v nás rozsvietiť záujem o odbor, ktorý sme študovali, uvádzal nás do sveta umenia takým zvláštnym – svojím – spôsobom, s odstupom, nadhľadom, ale aj s neodmysliteľným humorom." Zhodnotením jeho celoživotného profesionálneho života a diela bolo udelenie štátneho vyznamenania Rad Ľudovíta Štúra II. triedy prezidentom republiky

Ivan Gojdič: Na katedre pôsobili pri nástupe ďalšie významné osobnosti, ktoré som poznal ešte z môjho štúdia – profesor Bašo a docentka Fašangová. Napriek tomu, že spolu s Jankou Bachratou boli upokojujúcimi a obohacujúcimi dušami katedry, až docent Kahoun vniesol, napriek svojej dôstojnej solídnosti, medzi pedagógov spoločenský život. Neoplýval Bašovým anglickým humorom ani Fašangovej aktivitou, ale nikdy nemal problém poznačiť katedru akousi radosťou zo života, nebolo akcie, do ktorej by sa nebol zapojil, nemal problém byť uvoľnený, diskutoval bez zábran o otázkach, ktoré boli často provokatívne, a ak postrehol u študentov úprimný záujem, nemal problém sa aj s nimi baviť. Na exkurziách boli večery zamerané nielen na dobiehanie cez deň zanedbaného stravovania a popíjania, ale aj na rozoberanie množstva tém, často celkom vážnych. Nikdy nezabudnem, ako sme v sedmohradskom Kluži na internátnej izbe, sediac na hrozných kovových poschodových posteliach s pichľavými vojenskými dekami, skoro do rána diskutovali s dominikánskym mníchom, doktorandom Gabom Hunčagom, ktorý bol s nami na exkurzii. A neboli to zachmúrené teologické témy, bol to život, nefalšovaný život, ktorý sme si tam navzájom prezentovali, a bola v tom radosť. I náš stály šofér, nazývaný Vladuško, sa pripojil. A celé to s rozšafným nadhľadom usmerňoval Karol. Jeho charizma ovládla celú miestnosť a nikto nemal dojem, že je to pedagóg, pred ktorým sa treba ovládať. A čo som uňho obdivoval, bolo odhodlanie minimálne sa vyrovnať druhým napriek svojmu znevýhodneniu. Vidím ho, ako prechádza kyvotajúcou sa zavesenou lávkou k drevenej cerkvi v ukrajinskej Jasini, trpli sme, či ho nebudeme musieť vyťahovať z Tisy pod ňou. A on to prešiel tam i späť, až potom sa priznal, s akou hrôzou musel bojovať. A vybojoval to, prekonal sa rovnako ako pri množstve ďalších úskalí, ktorých v jeho živote nebolo málo

Ivan Gerát: Naša generácia vyrastala v podmienkach oficiálne homogenizovaných kultúrnych situácií s relatívne stabilným ideologickým zázemím, čo by nás ohlupovalo ešte výraznejšie, keby v nich nevystupovali výnimky ako Karol. Bolo z neho výrazne cítiť, že patrí ku generácii, ktorá v ranej mladosti prežila rozbitie mladého demokratického Československa, vojnovú republiku s radikálne odlišnou ideológiou a brutálnou perzekučnou praxou, krátku povojnovú ilúziu slobody a vzápätí čistky päťdesiatych rokov. Tieto zážitky a skúsenosti ho naučili rešpektovať aktuálnu moc, no súčasne si uvedomovať, že medzi skutočnými životnými hodnotami a oficiálnou propagandou existuje často nepreniknuteľná a neraz veľmi nebezpečná priepasť. V tomto zložitom teréne sa dokázal pohybovať nielen efektívne, v rámci jasných mantinelov, ale aj s nezabudnuteľným osobným šarmom a humorom. Veľmi dobre a živo si uvedomoval krutosti aj radosti, ktoré môže človeku spôsobovať jeho telesná schránka, takže vedel citlivo vnímať najrôznejšie peripetie ľudských osudov aj ich zrkadlenie v umení.

* * *

Je zrejmé, že spomienok na neopakovateľné zážitky, v ktorých hral Karol Kahoun hlavnú úlohu, je veľa. Spoločne si želáme, aby sme ich mohli čoskoro spoločne zdieľať „naživo".

Pripravili:
Zuzana Martinkovičová a Ingrid Halászová
Foto: archív D. K.

Vianočný príbeh troch mudrcov z Východu

Evanjeliom dokumentovaný príbeh narodenia Ježiša v Betleheme za čias panovania kráľa Herodesa je všeobecne známy. Štatistický úrad v tom čase vyhlásil sčítanie obyvateľstva, súpis ľudí po celom svete, ktoré rozkázal cisár August. Každý občan sa mal registrovať v obci svojho pôvodu. Preto sa Jozef z galilejského mesta Nazaret vybral do Judey, Dávidovho mesta, lebo pochádzal z Dávidovho domu a rodu. Vzal Máriu, ktorá bola ťarchavá, do mesta Betlehema, kde mal Jozef svoj dom. Pôrodné udalosti predbehli ukončenie putovania a k pôrodu došlo v maštaľke – jaskyni, ktorá slúžila pastierom na ubytovanie. Príchod Spasiteľa bol očakávaný viacerými starými národmi, ale najviac židovským národom. Konkrétne údaje o čase Spasiteľovho narodenia neboli známe, ale mesto Betlehem ako miesto jeho narodenia bolo predpovedané prorokmi.

Traja králi, ktorí vlastne neboli kráľmi, ale mudrcmi, mágmi – vedeckými pracovníkmi na panovníckych dvoroch východného sveta, pravdepodobne v Perzii a v okolí (na dnešnom území Afganistanu, Iránu a Iraku). Zaoberali sa prírodnými vedami a štúdiom hviezd, tešili sa všeobecnej úcte a boli radcami kráľov. Na oblohe objavili nový neznámy objekt výnimočnej svietivosti a v ňom rozpoznali hviezdu, ktorá bude znamením, že sa narodí nový kráľ – Boží syn. Vedeli, že ak pôjdu za hviezdou, tá ich privedie k novorodeniatku.

Pripravili všetko potrebné na časovo dlhú expedíciu (potrava, voda, lieky, zvieratá), vybrali dary pre nového kráľa a vydali sa na cestu do neznáma. Hviezda šla pred nimi, ako GPS navigácia riadila ich dlhú cestu a priviedla ich do Betlehema. Jozef s Máriou a Ježiškom už bývali v dome. „Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na zem a klaňali sa mu. Potom otvorili svoje pokladnice a dali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu", zaznamenal vo svojom svedectve evanjelista Matúš. Mudrci boli pohania, ale v malom Ježišovi spoznali čakaného kráľa, Spasiteľa sveta, a klaňali sa mu. Boli prví, ktorí sa sklonili pred Božím synom. Táto udalosť, nazývaná *Zjavenie Pána,* potvrdila posolstvo, že spása, ktorú priniesol Ježiš, patrí celému ľudstvu.

Evanjeliom potvrdený príbeh vedcov – mudrcov, ktorých hviezda priviedla k narodenému Dieťaťu menom Ježiš, je výzvou uveriť, že ako bolo predpovedané, v Betleheme sa narodil Spasiteľ sveta. Je to živé posolstvo každoročného slávenia Vianoc: Narodil sa Kristus Pán, radujme sa!

Bohumil Chmelík

Úvod do štúdia klasickej archeológie

Rok 2020 ostane navždy spojený so špecifickou situáciou, ktorá nás všetkých – učiteľov a študentov – prinútila zo dňa na deň prepnúť zo štandardného vyučovania do virtuálneho. Aj napriek snahe každého z nás to nebolo jednoduché a prechod na dištančnú formu nikdy nedokáže nahradiť tú prezenčnú. Často sa však stáva, že nečakané, nepríjemné situácie prinesú dobré veci. Vzniknutá situácia totiž prinútila pracovníkov katedry klasickej archeológie zintenzívniť svoju prácu na rukopise prvej slovenskej vysokoškolskej učebnice *Úvod do štúdia klasickej archeológie*. Táto štvordielna učebnica mapuje základné oblasti vedného odboru klasická archeológia.

Prvý diel obsahuje definíciu, chronologický rámec, dejiny bádania, pramene, prehľad základnej metodológie a terminológie klasickej archeológie, významné inštitúcie. Podáva informácie o zaužívaných princípoch písania a citovania. Osobitná pozornosť je venovaná minojskej a mykénskej kultúre. Druhý diel je zameraný

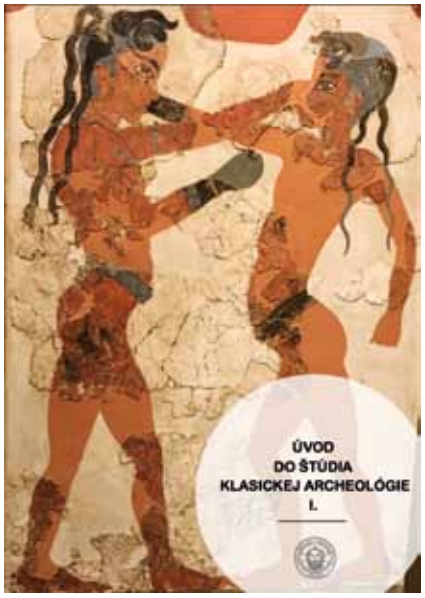

výlučne na grécku antiku, tretí na etruskú a rímsku civilizáciu. Predmetom štvrtého dielu sú rímske provincie a okrajové oblasti antického sveta, ktoré sa v toku času prejavovali ako dedičstvo gréckej a rímskej antiky. Rozdelenie učebnice do štyroch častí nebolo náhodné. Vychádzalo z rozvrhnutia výučby, v centre ktorej stojí grécka a rímska antická spoločnosť so všetkými jej atribútmi, a to rovnako na materskom území, ako aj v gréckych kolóniách, rímskych provinciách a v priľahlých oblastiach. Texty dopĺňa bohatá obrazová príloha a odporučaná literatúra.

Učebnica sa v prvom rade obracia na súčasných a budúcich poslucháčov odboru klasická archeológia, ale aj príbuzných disciplín, akými sú dejiny umenia a kultúry, estetika, výtvarné umenie, história, klasická filológia či religionistika. Rímskymi reáliami sa usiluje oživiť oblasť rímskeho práva: verejného i súkromného. Očakávame, že učebnica bude užitočná aj pre študentov a učiteľov stredných škôl a rovnako osloví aj záujemcov z radov širokej verejnosti. A to tým skôr, že elektronická podoba všetkých štyroch dielov publikácie je dostupná na internete bez obmedzenia.

Klára Kuzmová – Erik Hrnčiarik

Hádajte s Pavlom Dobšinským

Nastáva čas dlhých zimných večerov. Čo robili naši predkovia, keď nemali k dispozícii ani televíziu, ani rádio či internet? Schádzali sa v domčekoch a pri sviečkach rozprávali, spievali, spomínali, pričom sa venovali ručným prácam (driapaniu peria, pradeniu, pleteniu košíkov...).

Ponúkame vám, milí čitatelia, niekoľko hádaniek, ktoré sa tešili veľkej obľube. Vybrali sme ich zo zbierky P. Dobšinského *Slovenské obyčaje, povery a čary* (Bratislava 1993). Folklórne hádanky sú ako žáner ľudovej slovesnosti dôkazom predstavivosti a fantázie nášho ľudu. V období, keď ešte na našom území bola negramotnosť bežným javom, sa práve v ľudovej slovesnosti skrýva dôkaz o tvorivom potenciáli našich predkov: v obraznosti a v neobyčajných metaforách dokázali skryť podstatu istých reálií, opísať známy prírodný jav. A často nie je ani súčasníkovi jednoduché „trafiť klinec po hlavičke“, pozrieť sa na veci z iného uhla pohľadu a nájsť správnu odpoveď na obyčajnú ľudovú hádanku. Podarí sa vám to? Ponúkame niekoľko hádaniek v pravopise, v ktorom boli publikované v originálnej zbierke z roku 1870.

1. Letí, dundre, píska, i dverami trieska, a preca neni človek.
2. Nemá duše ani tela, a každý deň k Bohu volá. Čo je to?
3. Skalkami chlieb drví a metličkou do studničky zametá. Čo to je?
4. Matka ma porodila; ale zasa na to porodil som ja matku. Čo to je?
5. Medzi dvoma horama bije baran rohama. Čo to je?
6. Jeden oheň a dvoma troma komínmi dym ide. Čo to je?
7. Nenarodilo sa a ovos žere. Čo je to?
8. Aký má krava chvost?
9. Komu je podobný skupáň?
10. Čo robí Pán boh, keď prší?
11. Môj gazda má dve ruky, dvanásť žien, šesťdesiat synov a šesťdesiat dcér. Čo je to?
12. Dvanásť múrov murovaných; dvanásť múdrych oklamaných; otec mi bol otcom, teraz mi synom, a zas bude otcom. Čo to je?

(Ak ste neuhádli, tu sú odpovede: 1. *vietor*; 2. *zvon*; 3. *ústa*; 4. *ľad*; 5. *zvon*; 6. *fajka a fajčenie*; 7. *vrece*; 8. *hovädzí*; 9. *svini, lebo až po smrti je na prospech*; 10. *blato*; 11. *hodiny, minúty, sekundy*; 12. *rok sa strieda s iným rokom*.)

-gm-

Pred 450. rokmi sa narodil zakladateľ univerzity

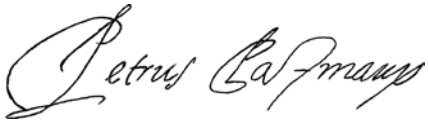

„Múdry vedec, filozof a teológ s neskrotnou mysľou, s vynikajúcimi veľkými vedomosťami, jedinečný hodegus a vodca neporaziteľného vojska Ignáca z Loyoly“ – takto charakterizoval Petra Pázmaňa s trochou irónie kalvínsky pastor z Košíc Peter Alvinci, popredný predstaviteľ uhorského kalvinizmu. Rozsiahle literárne dielo Petra Pázmaňa má polemický charakter a jedným z polemizujúcich bol aj spomínaný Peter Alvinci. Peter Pázmaň bol nielen ostrihomským arcibiskupom, vedúcou osobnosťou rekatolizácie v Uhorsku, ale aj významným náboženským spisovateľom a vynikajúcim politikom.

Portrét Petra Pázmaňa od neznámeho autora, ktorý dali z vďačnosti namaľovať svojmu mecénovi trnavskí františkáni v roku 1633

Narodil sa 4. októbra 1570 vo Veľkom Varadíne v dnešnom Rumunsku. Pochádzal zo šľachtickej rodiny, otec Mikuláš Pázmaň vykonával funkciu podžupana Biharskej župy. Matku Margitu Mašaiovú stratil sotva ako osemročný. O štyri roky neskôr sa jeho otec znovu oženil. Jeho rodičia boli kalvíni, ale zásluhou nevlastnej matky, katolíčky Barbory Toldyovej, prestúpil na katolícku vieru. V roku 1583 začal študovať na jezuitskom gymnáziu v Kluži a o tri roky neskôr vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Spolu s ďalšími novoprijatými novicmi odišiel študovať do Krakova, z ktorého sa musel pred blížiacim sa osmanským vojskom presťahovať do Jaroslavy, kde ukončil noviciát. Filozofiu študoval vo Viedni a teológiu v Ríme, kde bol slávnostne vysvätený za kňaza na Bielu sobotu 13. apríla 1596 v Lateránskej bazilike. V Ríme si Pázmaň vykonal aj tretiu probáciu – jezuitskú ustanovizeň, ktorá nemá v žiadnej inej reholi obdobu. Počas probačného roku mali novici rozvíjať citovú a vôľovú stránku psychiky, vykonať duchovné cvičenia a rôzne služby, napr. ošetrovanie v nemocnici, spovedanie, katechizáciu detí a nevzdelaných a pod.

Jezuiti Pázmaňovu osobnosť charakterizovali takto: „Je bystrý, múdry, skúsený, má dobrý postreh, vyniká zvlášť v literatúre, povahou je cholerik a melancholik, súci na vyučovanie filozofie a teológie, zvlášť však vynikajú jeho riadiace schopnosti.“ A tak Peter Pázmaň po štúdiách a probácii v Ríme dostal miesto profesora filozofie na jezuitskej univerzite v Štajerskom Hradci v habsburskej monarchii. Ďalšie roky pôsobil v kolégiu v Šali, vykonal misiu v Košiciach a v rokoch 1603 – 1607 sa vrátil do Štajerska, kde na univerzite opäť prednášal, tentokrát teológiu. Tu zložil aj štvrtý rehoľný sľub.

Od roku 1607 bol Pázmaň poradcom novovymenovaného ostrihomského arcibiskupa Františka Forgáča. Sídlom ostrihomského arcibiskupstva bola už od roku 1543 Trnava, keďže Ostrihom bol obsadený Osmanskou ríšou. Mesto sa tak stalo jedným z najvýznamnejších centier uhorského katolicizmu. Do Trnavy prichádzali klerici, umelci a inteligencia, čím výrazne povzniesli kultúrny profil obyvateľstva a slobodnému kráľovskému mestu zabezpečili pozíciu duchovného centra Uhorska.

Peter Pázmaň sa počas svojej politickej kariéry snažil o rovnováhu medzi katolíckym panovníkom a prevažne protestantskými uhorskými stavmi. Podľa tradície sa mu podarilo presvedčiť až 30 šľachtických protestantských rodín, aby konvertovali späť na katolícku vieru. Ako literárne činná osoba je autorom „učebnice“ rekatolizácie Uhorského kráľovstva, diela Hodegus/Kalauz (Sprievodca privádzajúci k Božej pravde), ktoré je vrcholnou syntézou uhorskej teologickej polemiky.

V čase pôsobenia u arcibiskupa Forgáča odišiel Pázmaň koncom roku 1614 do Ríma a intervenoval u pápeža, aby získal povolenie postaviť v Trnave kolégium Spoločnosti Ježišovej. Získal súhlas a pre jezuitov aj

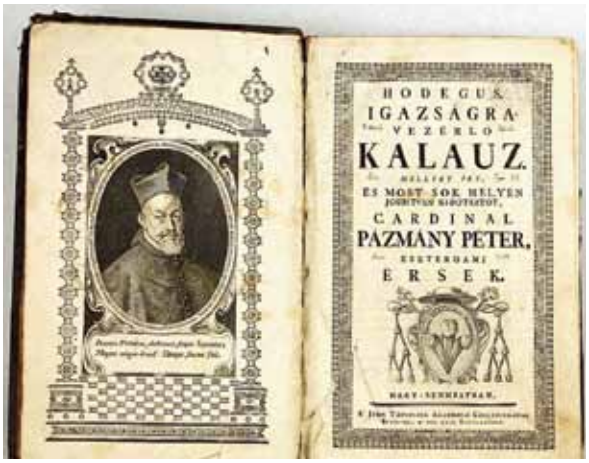

Najznámejšie dielo Petra Pázmaňa s názvom Hodegus alebo Sprievodca privádzajúci k Božej pravde (vydanie z roku 1766)

budovy stredovekého dominikánskeho kláštora v Trnave, v ktorom v tom čase žilo len niekoľko klarisiek. V lete v roku 1615 bol Pázmaň pápežom dišpenzovaný od rehoľných sľubov a v októbri, po presťahovaní klarisiek do Bratislavy, bolo otvorené jezuitské kolégium v Trnave. Jeho misia v Ríme bola teda úspešná. Na jeseň umrel arcibiskup Forgáč a za jeho nástupcu bol v roku 1616 vymenovaný Peter Pázmaň.

V období nástupu Pázmaňa do funkcie najvyššieho predstaviteľa rímskokatolíckej cirkvi bolo Uhorsko zdecimované vojensky, ekonomicky aj morálne. Mnohé, pôvodne cirkevné majetky pripadli štátu alebo šľachte, ktorá sympatizovala s reformáciou. Preto najprv konsolidoval majetkovú základňu arcibiskupstva a cirkvi a potom začal systematicky budovať katolícke školstvo. Bolo to práve v čase, keď v roku 1622 vznikla v Ríme Svätá kongregácia pre šírenie viery, ktorá riadila misijnú činnosť a pomáhala v boji proti heretikom.

Pázmaň zriadil jezuitské kolégium v Bratislave, Rábe a Satmári, vo Viedni seminár Pázmáneum pre uhorských chovancov a financoval aj štúdium uhorských poslucháčov na Nemecko-uhorskom kolégiu v Ríme. Podporoval františkánsku rehoľu, založil nový kláštor v Nových Zámkoch a finančne prispel na výstavbu františkánskych kláštorov v Komárne, Kamenci a Záhrebe. V Trnave dal zreštaurovať katedrálny Kostol sv. Mikuláša, financoval prestavbu františkánskeho Kostola sv. Jakuba i klariského kláštora (budova dnešného Západoslovenského múzea). Aktívne zasiahol aj do boja proti výstavbe kalvínskeho kostola v Trnave v rokoch 1636 – 1637, ktorý bol však napokon v roku 1646 dostavaný, ale už v roku 1671 reformovanej cirkvi odobratý a udelený do používania rádu pavlínov. Málo známy je fakt, že Pázmaň mal snahu dať opraviť aj budovu mestského špitála a odovzdať ho do správy rehoľníkom-špitálnikom, ktorých dokonca už povolal do Trnavy, s čím však zrazu nesúhlasil magistrát. Pri kultúrnom rozvoji mesta okrem najvyšších predstaviteľov rímskokatolíckej cirkvi zohrali významnú úlohu vzdelávacie inštitúcie, ktoré viedla

Detail figurálneho reliéfu nad portálom Stefanea s kľačiacou postavou ostrihomského arcibiskupa Petra Pázmaňa

Spoločnosť Ježišova. Hneď po príchode jezuitov do Trnavy boli ruiny dominikánskeho kláštora opravované. Mešťania rovnako ako šľachtici žiadali otvorenie strednej školy. Na gymnáziu v Trnave tak jezuiti začali vyučovať 300 žiakov už 1. augusta 1616 v troch triedach. O dva roky neskôr boli dostavané nové triedy a výučba na gymnáziu mohla prebiehať už v ôsmich triedach. V roku 1619 ju navštevovalo viac ako 800 žiakov, z čoho asi stovka pochádzalo z magnátskych rodín.

Zároveň bolo potrebné vyriešiť otázku ubytovania a mimoškolskej výchovy študentov, čo sa udialo v roku 1619, keď arcibiskup Peter Pázmaň kúpil dva meštianske domy, ktoré boli určené na ubytovanie študentov. Dom na Pekárskej ulici (Burza sv. Vojtecha, neskôr tzv. Adalbertinum) odovzdal pod správu jezuitov a určil pre chudobných študentov. Druhý dom na Kapitulskej ulici dostala do správy ostrihomská kapitula a ubytovaní v ňom mali byť chovanci – alumni šľachtického pôvodu (tzv. šľachtický konvikt). Obnovil aj činnosť kňazského seminára, ktorý v roku 1566 založil arcibiskup Mikuláš Oláh. Seminár zasvätil sv. Štefanovi kráľovi a neskôr v 20. rokoch 18. storočia bol umiestnený do budovy na Halenárskej ulici, dodnes známej ako Stefaneum.

Vrcholným dielom arcibiskupa Pázmaňa na poli vzdelávania je založenie Trnavskej univerzity. Jej zakladajúca listina bola vydaná 12. mája 1635 a v októbri potvrdená panovníkom Ferdinandom II., ktorý jej udelil rovnaké práva a slobody, aké mali aj nemecké ríšske univerzity. Vedením univerzity bola poverená jezuitská rehoľa, ktorej členom bol pôvodne aj Pázmaň a ktorá v danom čase viedla takmer všetky univerzity, napr. v Mníchove, Kolíne, Mohuči, Augsburgu, Ingolstadte, Štajerskom Hradci či vo Viedni. Iba týmto spôsobom bolo možné získať fundovaných profesorov s primeraným vzdelaním. Prednáškou profesora Martina Palkoviča o racionálnej, aristotelovskej filozofii začala 14. novembra 1635 Trnavská univerzita svoje stoštyridsaťdvaročné účinkovanie. Spočiatku mala len filozofickú a teologickú fakultu. V roku 1667 sa rozrástla o právnickú fakultu a v roku 1770 aj o lekársku. Univerzita bola najvýznamnejšou vzdelávacou inštitúciou v Uhorsku a výrazne prispela k rozvoju kultúry a vzdelanosti.

Arcibiskup Pázmaň podporoval jezuitov v Trnave aj pri výstavbe univerzity a rozširovaní ich kolégia, rovnako ako aj pri budovaní nového Kostola sv. Jána Krstiteľa v ranobarokovom slohu. Žiaľ, konsekrácie kostola v auguste 1637 sa už Peter Pázmaň nedožil, umrel 19. marca 1637 v Bratislave a pochovaný bol do krypty Dómu sv. Martina.

Henrieta Žažová

Požitá literatúra:

BITSKEY, István. *Petrus cardinalis Pazmany, archiepiscopus strigoniensis*. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, Ústav dejín Trnavskej univerzity, 2010, s. 15, 23, 26, 42 – 43, 48, 52 – 53, 79, 84 – 85, 105, 175, 191 – 193; HOLINKA, Rudolf. Založení Trnavské university. In *Trnavský sborník*. Bratislava : Učená společnost Šafaříkova v Bratislavě, 1935, s. 29; JANKOVIČ, Vendelín. Ideové a spoločenské pomery v Trnave za sto rokov pred založením univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnava 1988*. Bratislava : Obzor, 1991, s. 76 – 77; JANKOVIČ, Vendelín. Budovy Trnavskej univerzity. In *Monumentorum Tutela 13*, 1988, s. 375; ŽAŽOVÁ, Henrieta. Jezuiti v kráľovskom meste: k výstavbe univerzitného areálu v Trnave v 17. storočí. In RAGAČOVÁ, Júlia – RÁBIK, Vladimír (eds.). *Trnava 1238 – 2018 ...úspešný európsky príbeh...* Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2018, s. 74 – 75; ŽAŽOVÁ, Henrieta. Z minulosti stredovekých špitálov. Špitál sv. Kríža a Kostol sv. Heleny v Trnave. In ŽAŽOVÁ, Henrieta – MANÁK, Marián (eds.). *Fons Tyrnaviensis VIII*. Trnava : Ústav dejín Trnavskej univerzity v Trnave, 2020, s. 137.

Zaujímavosti z dejín historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777) – II. časť

Zakladacia listina univerzity bola vydaná 12. mája 1635 a v súčasnosti si tak pripomíname 385. výročie založenia historickej Trnavskej univerzity. Rok 1635 sa významne zapísal nielen do dejín mesta Trnavy, ale je dôležitým medzníkom aj v kultúrnych dejinách Slovenska, ktoré bolo súčasťou Uhorského kráľovstva v rámci habsburskej monarchie. V článku pokračujeme v predstavovaní ďalších zaujímavých faktov zo 142-ročnej histórie historickej Trnavskej univerzity.

Pestovanie hudby – univerzálneho prostriedku komunikácie a integrácie

V jezuitskom školstve sa kládol dôraz aj na starostlivosť o telesné a duševné zdravie, hodiny štúdia sa museli striedať s hodinami telesných cvičení, hier a odpočinku. Vyučoval sa napríklad šerm, ale aj hudba – spev, tanec, hra na hudobných nástrojoch, základy hudobnej teórie. Už od roku 1630 existovala v Trnave fundácia, podľa ktorej sa malo v hudbe vzdelávať sedem nadaných študentov zo sociálne slabších vrstiev. Z fundácie dostávali odev a stravu a podľa talentu sa popri štúdiu vzdelávali aj v hudbe. Títo potom pravidelne účinkovali pri bohoslužbách a v školských hrách. Napr. v roku 1749 v scénickej dráme na spôsob talianskej opery Jozefa Bartakoviča s názvom *Mojžiš* vystupovalo okrem 37 hercov aj 10 sólových spevákov, 14 zboristov, vyše 70 tanečníkov, orchester a komparz. Spolu vyše 150 účinkujúcich. Predpokladá sa, že autorom hudby bol jeden z najlepších tenoristov tých čias Andrej Renner, ktorý aj komponoval. V Trnave v tom období študoval na gymnáziu rétoriku a poetiku, neskôr pravdepodobne aj právo a pôsobil v jezuitskom kolégiu ako hudobník až do roku 1757. Úroveň hudobnej výchovy u jezuitov bola veľmi vysoká, čo dokumentuje kvalita aj kvantita hudobného repertoáru.

Organ v univerzitnom Kostole sv. Jána Krstiteľa, na ktorom hrali mnohí hudobníci – poslucháči univerzity a ktorý sprevádzal chórový spev študentov

Trnava – kolíska barokového divadla

„*Je šťastný na svete ten, koho milujú múzy*“ (Homér).

Trnava je kolískou barokovej hudby a súčasne i barokového divadla. Zásluhu na tom majú jezuiti, ktorí viackrát ročne uvádzali divadelné predstavenia. Tie boli verejnou prezentáciou poznatkov študentov nadobudnutých počas štúdia z rétoriky či poetiky. Oživovali sa náboženské legendy, zo svetových dejín sa vyberali príbehy demonštrujúce prenikanie cirkvi do riadenia štátov, glorifikovali sa činy kresťanských panovníkov. V duchu rekatolizačných úsilí sa predstavovala aj domáca história. Historické hry rovnako ako životopisy svätcov sa miešali s prvkami antickej mytológie. Školské predstavenia sa pripravovali aj ako prejav úcty mecénom školy, cirkevným hodnostárom a pod. Napr. v roku 1631 naštudovali študenti pri príležitosti narodenín mecéna Trnavskej univerzity, uhorského palatína Mikuláša Esterházího, hru s názvom Zlatý Mikuláš a o šesť rokov neskôr mu venovali drámu o sv. Mikulášovi biskupovi. Palatínov syn Pavol Esterházi hral počas štúdia na gymnáziu v školskom roku 1647/1648 v dráme o svätej Judite hlavnú rolu. Zachoval sa jeho portrét, na ktorom je zobrazený v tejto ženskej úlohe. Očarený múzou divadla a hereckého umenia neskôr sám podporoval trnavských jezuitov, najmä vybavenie divadelnej sály. V rokoch 1691 – 1692 dal Pavol Esterházi prestavať a zväčšiť pôvodne veľkú aulu na divadelné javisko pravdepodobne v budove Seminára Panny Márie a v roku 1696 nakúpil v Benátkach pre študentov divadelné kostýmy.

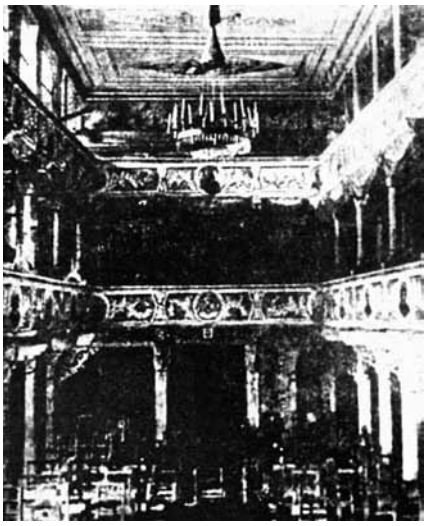

Divadelná sála v Seminári Panny Márie na Ulici Jána Hollého na fotografii z prvej polovice 20. storočia

Univerzitný kostol miestom posledného odpočinku hrdinov protiosmanského boja

Pod finálnu podobu univerzitného Kostola sv. Jána Krstiteľa, vysväteného v roku 1637, sa výraznou mierou podpísal palatín Mikuláš Esterházi. Na stavbu kostola vynaložil 70 000 zlatých a právom je jeho meno uvedené na hlavnom priečelí kostola: DIVO IOANNI BAPTISTAE P[osuit] D[e] S[uo] / COMES NICOLAUS EZTERHAZI R[egni] H[ungariae] PAL[atinus], v preklade: Svätému Jánovi Krstiteľovi dal postaviť za svoje (peniaze)

gróf Mikuláš Esterházi, palatín Uhorského kráľovstva. Ovplyvnil konečnú podobu vonkajších fasád kostola, ako aj maliarsku, sochársku a štukovú dekoráciu. Táto jednoloďová stavba s pretiahnutou svätyňou a postrannými kaplnkami má bohato zdobený exteriér aj interiér a patrí k ranobarokovým skvostom v rámci celej strednej Európy. K najpamätnejším a najhonosnejším smútočným slávnostiam v Trnave sa zaraďuje pohreb členov aristokratického rodu Esterháziovcov, ktorí položili život za vlasť v bitke pri Vozokanoch 26. augusta 1652. Syn Mikuláša Esterháziho, Ladislav, umrel ako 26-ročný, synovia palatínovho brata Daniela, Gašpar vo veku 24-rokov a Tomáš ako 27-ročný. Štvrtým členom rodu, ktorý vtedy padol v boji proti Osmanom, bol 35-ročný František, syn palatínovho brata Pavla. Všetci boli pochovaní v rodinnej hrobke v Kostole sv. Jána Krstiteľa 26. novembra 1652.

Hlavné priečelie univerzitného Kostola sv. Jána Krstiteľa s nápisom venovaným mecénovi – Mikulášovi Esterházimu

Univerzita očami cestovateľov

Po vyhnaní Osmanov sa v mierových časoch najmä od druhej polovice 18. storočia viditeľne zintenzívnil cestovný ruch v Uhorsku. Prvým z cestovateľov, ktorý upozornil v Trnave na existenciu jezuitskej univerzity, bol Johann Georg Keyßler. Bol spolužiakom Mateja Bela na univerzite v Halle a podnikol niekoľko poznávacích ciest po Európe. V roku 1730

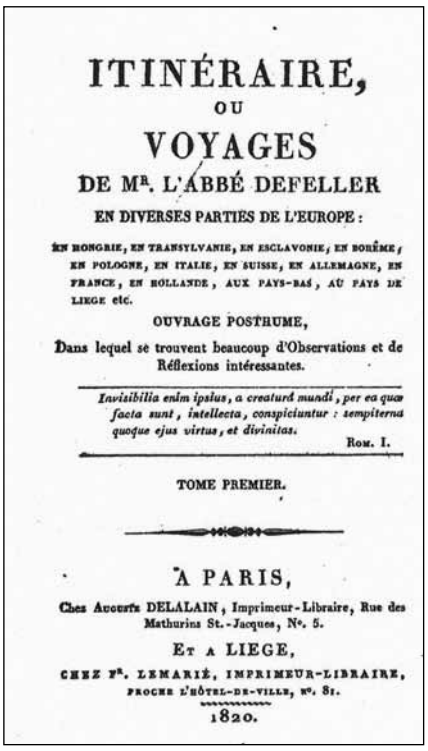

ITINÉRAIRE,
OU
VOYAGES
DE Mr. L'ABBÉ DEFELLER
EN DIVERSES PARTIES DE L'EUROPE :
EN HONGRIE, EN TRANSYLVANIE, EN ESCLAVONIE, EN BOHÊME, EN POLOGNE, EN ITALIE, EN SUISSE, EN ALLEMAGNE, EN FRANCE, EN HOLLANDE, AUX PAYS-BAS, AU PAYS DE LIEGE etc.
OUVRAGE POSTHUME,
Dans lequel se trouvent beaucoup d'Observations et de Réflexions intéressantes.
Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur : sempiterna quoque ejus virtus, et divinitas.
Rom. I.
TOME PREMIER.
A PARIS,
Chez Auguste DELALAIN, Imprimeur-Libraire, Rue des Mathurins St.-Jacques, N°. 5.
ET A LIEGE,
CHEZ Fr. LEMARIE, IMPRIMEUR-LIBRAIRE, PROCHE L'HÔTEL-DE-VILLE, n°. 81.
1820.

Titulná strana francúzskeho cestopisu Itinerár alebo Cesty pána opáta de Fellera v rozličných častiach Európy... s podtitulom Posmrtne vydané dielo z roku 1820

sa zastavil v Trnave, ktorej venoval len krátku poznámku: „mesto známe univerzitou a jezuitským kolégiom“. Cestopis Françoisa Xaviera de Feller patrí k najobjektívnejším dielam o pomeroch v Uhorsku. Jeho autorom je jezuitský mních pôvodom z Belgicka, literát a novinár, ktorý prežil v Uhorsku štyri roky. Od 15. mája 1765 do 28. októbra 1766 pôsobil v jezuitskom kolégiu v Trnave, o ktorom napísal: „Trnavské kolégium je veľmi veľké; je v ňom 150 jezuitov. V tomto meste sa narodil slávny a ctihodný [Ján] Sambucus, ktorý cestoval takisto ako ja... Veže, vysoké hradby a hlboké priekopy, hoci dnes sú už nepotrebné, dodávajú Trnave zaujímavý a impozantný vzhľad.“ Opísal niekoľko kuriozít zo zbierok univerzity, ako i astronomické pozorovania, ktorých sa osobne v univerzitnom observatóriu zúčastnil. Christoph Ludwig Seipp cez Trnavu prechádzal na jar 1792 a píše o nej ako o bývalom univerzitnom meste, pričom budovy bývalých seminárov, univerzity a jezuitského kolégia hodnotil ako obdivuhodné. Podľa neho boli ozdobou nielen mesta, ale celej krajiny.

Zápas o súdnu právomoc s magistrátom Trnavy

V listine kráľa Ferdinanda II. z roku 1635, ktorou potvrdzuje založenie Trnavskej univerzity, nie je presne vymedzená súdna právomoc univerzitných hodnostárov nad študentmi. Cisár iba všeobecne udelil univerzite také isté práva, aké mali iné univerzity v habsburskej monarchii. To malo za následok spor o akademické právo medzi mestom a univerzitou, ktorý trval niekoľko desaťročí. Trnavský senát veľmi skoro po otvorení univerzity začal dávať najavo, že neuznáva súdnu zvrchovanosť univerzity nad študentmi a nárokuje ju pre mestský súd. Konflikty medzi mešťanmi a študentmi boli na dennom poriadku a stávalo sa, že študenti boli uväznení v mestskom väzení, hoci na to magistrát nemal právo. Najčastejšími previneniami poslucháčov bolo rušenie nočného pokoja, nedodržiavanie verejného poriadku, bitky, poranenia mešťanov, krádeže v záhradách a vinohradoch, škody na majetku. Previnilcov odsudzovali obvykle na telesné tresty ale-

Listina Ferdinanda II. z 18. októbra 1635, ktorou potvrdzuje založenie Trnavskej univerzity

bo vylúčenie zo štúdia. No napokon v roku 1660 bol zriadený aj univerzitný žalár. Spory s mestom však pokračovali a v roku 1692 vyniesli členovia Tajnej rady za prítomnosti panovníka Leopolda I., uhorského palatína Pavla Esterháziho a prefekta Uhorskej komory verdikt, v ktorom uznali vinným mesto za neuposlúchnutie kráľovského mandátu a súdnu právomoc definitívne pridelili rektorovi.

Prvý vedecký časopis v Uhorsku vydávala Trnavská univerzita

Vedieť všetko alebo aspoň vedieť o všetkom bolo ideálom novovekých

učencov. Do tohto obdobia systematizácie spadajú úspechy novej vedy, ktorá sa venovala skúmaniu prírodných javov. Špecializáciou sa vyvinuli nové vedné odbory i inštitúcie ako astronomické observatóriá, botanické záhrady, anatomické ústavy či chemické laboratóriá, ktoré nechýbali ani na Trnavskej univerzite. Dnes už nejestvujúca hvezdáreň bola postavená v rokoch 1753 – 1756 z iniciatívy Františka Borgiu Kériho, profesora matematiky a filozofie, ktorý sa zaoberal aj astronómiou a konštruoval prístroje potrebné na astronomické pozorovania. Veža bola vysoká 42,25 m a nad ostatnými univerzitnými budovami vyčnievala o 5,8 m. Na prízemí sa nachádzal chemický kabinet, na prvom poschodí fyzikálny kabinet, na druhom poschodí astronomický kabinet, na treťom poschodí miestnosti astronómov. Na štvrtom poschodí boli umiestnené prístroje na pozorovanie cez otvorené okná a na streche v jednotlivých rohoch terasy boli vybudované okrúhle vežičky. V jednej ve-

Prvé číslo najstaršieho vedeckého časopisu vydávaného v Uhorsku – Observationes astronomicae anni 1756 – 1757

žičke sa končilo točité schodisko na otvorenú plochu, v druhej bola tmavá komora, v tretej paralaktická montáž a v poslednej astronomické prístroje. V tomto období bolo konštruovanie veží s otáčacími kupolami v začiatkoch, nemala ich ani trnavská hvezdáreň. Okrem astronomických pozorovaní sa tu pravidelne vykonávali aj meteorologické merania. Išlo o prvé systematické sledovanie počasia nielen v Uhorsku, ale aj celosvetovo. Riaditeľom observatória do roku 1777 bol rodák z Trnavy František Weiss. Výsledky astronomických pozorovaní uskutočnených v Trnave uverejňoval v ročenke *Observationes astronomicae anni...* [Astronomické pozorovania v roku...] – prvom odbornom prírodovedeckom časopise vydávanom v Uhorsku.

V službách štátu a kráľa

Narastajúca potreba vzdelaných a práva znalých úradníkov si vynútila zriadenie právnickej fakulty pri Trnavskej univerzite už v roku 1667. Jej zakladateľmi sú ostrihomskí arcibiskupi Imrich Lóši a Juraj Lipai.

Námestie sv. Mikuláša so starým arcibiskupským palácom a v popredí s budovou knižnice, kde prebiehalo aj vzdelávanie poslucháčov práva

Fakulta vznikla pod osobitným dohľadom ostrihomskej kapituly, ktorej členovia (svetskí kňazi) zabezpečovali výučbu rímskeho a domáceho uhorského práva. Jezuiti v kolégiu zaisťovali len prednášky z kánonického práva. Právnická fakulta tak nepodliehala – na rozdiel od filozofickej a teologickej – bezprostrednej správe jezuitskej rehole. Od roku 1769 sa prednášali aj politické a hospodárske vedy. Vzdelávanie budúcich právnikov sa pridržalo idey vytvoriť podriadenú a poslušnú byrokratickú vrstvu, schopnú plniť úlohy v štátnej správe a súdnictve. Vedecká tvorba profesorov sa nesústredila len na potreby poslucháčov fakulty, ale aj na výskum uhorského práva. Od roku 1743 mala univerzitná tlačiareň dokonca privilégium na tlač zbierky uhorského aplikovaného práva *Corpus Iuris Hungarici*. Príprava a následné prvé publikovanie zbierky v roku 1696 je spojené s menom polyhistora Martina Svätojánskeho, autora encyklopedického diela známeho v celej Európe ako *Miscellanea*. Viac ako dve desaťročia pôsobil ako riaditeľ univerzitnej tlačiarne, ktorá fungovala od roku 1646. Vo veľkom počte sa tu tlačili známe trnavské kalendáre, slovníky, filozofické a teologické spisy či učebnice. V slovenskom jazyku bolo z celkového počtu 4 915 knižných jednotiek vydaných 226 titulov.

Historické prvenstvo v odbornom vzdelávaní nižšieho zdravotníckeho personálu

Ako posledná na historickej Trnavskej univerzite otvorila svoje brány v roku 1770 lekárska fakulta, ktorú zriadila kráľovná Mária Terézia. Poslucháči navštevovali kurzy výučby teoretických predmetov: anatómie, botaniky a chémie, ďalej patológie, fyziológie a farmakológie, a kurzy výučby klinických predmetov: interného lekárstva, chirurgie, pôrodníctva a očného lekárstva. V novopostavenej účelovej budove fakulty na Univerzitnom námestí sa nachádzali chemické laboratóriá i pitevňa a študenti si vedomosti z botaniky overovali v botanickej záhrade univerzity. Súčasťou zdravotníckej starostlivosti v Trnave bola Univerzitná lekáreň Panny Márie, vedená jezuitmi už od založenia univerzity v roku 1635. Lieky vydávala zdarma a slúžila aj potrebám mesta, hlavne v časoch epidémií. Napriek krátkemu sedemročnému pôsobeniu fakulty v Trnave promovalo 39 lekárov, z tohto počtu až 14 pochádzalo z územia Slovenska. Medzi ďalšími absolventmi bolo 131 magistrov chirurgie, 2 magistri pôrodníctva, 2 oční lekári, 21 pôrodných asistentiek a 32 magistrov farmácie. Na fakulte prebiehala odborná bezplatná príprava lekárnikov, chirurgov ránhojičov a pôrodných babíc, platilo sa iba za skúšky. Jednoročné kurzy z farmácie mohli absolvovať len poslucháči ovládajúci latinský jazyk a pôrodné babice navštevujúce šesťtýždňové kurzy maďarský, nemecký alebo slovenský jazyk. Okrem teoretickej prípravy sa realizovalo aj praktické vyučovanie na fantómoch alebo v mestskom špitáli či lazarete. Chirurgovia po dvoch skúškach dostali diplom magister chirurgie. Vzhľadom na nedostatok lekárov na vidieku pripadla týmto absolventom zodpovedná úloha a lekárska fakulta v Trnave tak výrazne prispela ku skvalitneniu zdravotníckej starostlivosti v Uhorsku.

Henrieta Žažová

Ocenené v súťaži FEJTÓN 2020

Sliepky

Aneta Zacharová

Susedia sú ako rodičia. Tých správnych si človek nevyberie. O tom som sa koniec koncov presvedčil nedávno sám.

Starý Lužinský bol môj dlhoročný sused, síce navonok už trochu spráchnivený a zo svojho dekády starého prešiváka vydával na kilometer vôňu všelijakých telesných tekutín, no vždy relatívne neškodný. Koktal. Jeho jediná aktivita, ktorú ešte zvládal bez toho, aby pri nej po minúte vydával zvuky ako rozbiehajúci sa vysávač, bolo chovanie sliepok. Chovanie sliepok asi dva metre od mojej maličkej záhradky na sadenie zeleniny. Na nevydržanie však bol aj jeho plot, ktorý nám delil pozemky. Celý hnilý a deravý, Lužinského mi dosť pripomínal. Cez dieru mi vždy na jar jeho sliepky preliezli na moje políčko a vyzobali všetky vysadené semená. Keď sa to stalo už štvrtýkrát za dva týždne, nemal som chuť dokupovať ďalšie balenia semien mrkvy a hrachu a Lužinský bol aj napriek môjmu revu zalezený niekde vnútri, rozhodol som sa radikálne. Prečo nie? Pochytal som tých päť hnedých mŕch, čo mi ničili potenciálnu úrodu, do mechu a rozhodol sa, že ich pekne zavriem Lužinskému naspäť do kurníka. Cez deň von aj tak veľmi nechodil, nohy mal ako z tvarohu, sliepky zatváral až večer a aj na to niekedy zabudol. Ten hnilý plot nebol problém preskočiť (aj keď som si pri tom skoro natrhol bundu, polovicu nohavíc a väzy). Bolo to ľahké: otvoriť kurník – vopchať sliepky – zatvoriť kurník – tichučko odísť. Najlepšie v tomto poradí a najlepšie rýchlo. A ono to vyšlo. Teda, v podstate... po tretiu sliepku. Tá štvrtá operená mrcha sa nedala tak ľahko. A keďže som jej omylom privrel krídlo do dverí kurníka, začala vrešťať, akoby som ju tam chcel namieste podrezať. To v pláne nebolo. Keď som sa otočil, zistil som, že Lužinský očividne nie je až taký hluchý, ako som si myslel. Stál vo dverách svojej barabizne a čumel na mňa. Zmohol som sa len na hlúpy úškľabok.

„Ách!“ povedal, no potom sa prekvapivo otočil a zmizol v dome. Bola to celkom úľava, očividne ten dedo ani nepochopil, že sa niečo deje, a išiel si po svojom. Toto som si myslel prvých 10 sekúnd. Lužinský sa zrazu zjavil so vzduchovkou: „Ta-ta-takže, ty si ten, čo-čo mi tu už desať sliepok po-po-pokradol, ty čvarga!“ Rýchlo som napchal do kurníka aj poslednú sliepku, zavrel dvierka a snažil sa obhájiť najsprostejším argumentom, aký mi v tej chvíli napadol. „Pán Lužinský, počkajte, ja... ja vám nič neberiem, ja vám sem vraciam...“ To bolo asi jediné, na čo som sa v tej rýchlosti zmohol, i keď sa nezdalo, že vytočený senior by nejako reagoval. Keď sa však zastavil a snažil sa na mňa vzduchovkou zamieriť, pochopil som, že situácia bude kritickejšia, ako som si myslel. Rozbehol som sa, čo starček bral pravdepodobne ako výzvu, a tak vyrazil za mnou. Vyzeralo to všelijako, na to, aký starý Lužinský bol, behal celkom slušne, išlo mu to podstatne lepšie ako rozprávanie. V tom som tie jeho slabé, tvarohové nohy podcenil. Šprintom á la Usain Bolt som sa pratal z jeho pozemku. Nikdy by som neveril, že by ma pánko v rokoch mohol dobehnúť, ale takmer sa mu to podarilo. Len tak-tak som stihol preliezť plot, preskočiť na svoj pozemok. V rýchlosti som zachytil, ako na mňa Lužinský hladí, v tvári kyslý, skoro až sklamaný výraz. Korisť mu ušla, šťastný nebol.

„Č-čvarga, č-varga!“ – opakoval donekonečna.

Myslel som si, že sa na toto obrovské nedorozumenie časom zabudne, no aj v tom som sa mýlil. Ešte aj o dva

Alexandra Papcunová: Z cyklu Hurbanovo (autorka patrila k oceneným v študentskej fotografickej súťaži LET(O)_2020)

týždne po mne predavačky v dedinskom obchode zazerali, šomrali, či mi nie je hanba takto okrádať starého milého pána. Akosi zabudli dodať „milého pána so vzduchovkou“.

Lužinský na mne pri ohováračkách nenechal ani nitku suchú, pri stretnutí mrmle namiesto pozdravu to svoje „č-č-čvarga“... A jeho sliepky ku mne o dva dni aj tak znova preliezli a rozhrabali a vyzobali všetko, čo sa dalo. Naďalej im všetko z mojej záhradky veľmi chutí.

A potom – že náhoda nie je blbec...

(3. miesto v súťaži Fejtón 2020)

V TRNAVE A O TRNAVE

Trnavský literárny almanach

Trnavská odbočka SSS je súčasťou občianskeho združenia s celoštátnou pôsobnosťou, ktoré združuje vyše 420 slovenských spisovateľov. Jej tradícia siaha až do roku 1923, teda do obdobia, keď Spolok slovenských spisovateľov vznikol. Trnavskú odbočku založili v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave 29. novembra 2013. Pôsobnosť odbočky je vymedzená územím Trnavského samosprávneho kraja. Tajomníkom pobočky je Pavol Tomašovič. (Viac na: https://www.trnavsky-literarny-almanach.sk/o-nas/.)

Pamätná tabuľa Andrejovi Žarnovovi

Pamätnú tabuľu prof. MUDr. Františkovi Šubíkovi, básnikovi, ktorého poznáme pod pseudonymom Andrej Žarnov, umiestnili na budovu bývalej trnavskej Zdravotnej školy na Hviezdoslavovej ulici, kde kedysi učil. V čase núteného pobytu v našom meste pracoval v nemocnici. Text je v slovenskom a poľskom jazyku:
Na pamiatku / Františka Šubíka / (Andreja Žarnova) / 1903 – 1982 / básnika a prekladateľa, / prenasledovaného / a väzneného / komunistickým režimom / za hlásanie pravdy / o zločine voči poľským / dôstojníkom v Katyni, / ktorý pôsobil / tejto budove / ako učiteľ. / Inštitút národnej pamäti / Poľskej republiky / Veľvyslanectvo Poľskej republiky / v Bratislave / občania Trnavy / 2020

Rozhovory o živote, viere a epidémiách

KRČMÉRY – Radšej znesiem nadávky, ako mať za sebou cintorín – to je názov knihy rozhovorov Jozefa Majchráka a Pavla Rábaru s profesorom Vladimírom Krčmérym. Kniha má podtitul *Rozhovory o živote, viere a epidémiách* a vyšla vo vydavateľstve Konzervatívny DENNÍK POSTOJ. Prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., je iniciátorom fakulty zdravotníctva a sociálnej práce našej univerzity, ako aj zakladateľom súkromnej Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Počas pandémie sa stal jednou z najviditeľnejších tvárí v riešení problémov tohto ochorenia u nás. Ako odborník na infektológiu a tropickú medicínu má osobné skúsenosti s mnohými epidémiami v rôznych častiach sveta. Otvorene hovorí o fungovaní v krízovom štábe. Pretože profesor Krčméry je veriaci, záverečná časť knihy približuje jeho duchovný život a prežívanie viery, a tiež vysvetľuje, ako mu tento rozmer pomáha pri prekonávaní ťažkých životných situácií, ku ktorým patria aj choroby a epidémie.

Prechádzka po Oláhovom seminári

Západoslovenské múzeum pripravilo v rámci *Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2020* prechádzku po budove Oláhovho seminára. Ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh dal v roku 1561 postaviť budovu pre bohoslovecký seminár a kolégium. Ešte nedokončená stavba vyhorela pri požiari v roku 1566. Budovu opravili, ale ako seminár už neslúžila. Po roku 1619 bola útulkom pre starých kňazov. Neskôr sa v nej nachádzala kapitulská knižnica. V sedemdesiatych rokoch 20. storočia bola budova zrekonštruovaná pre Západoslovenské múzeum, ktoré v nej zriadilo Múzeum knižnej kultúry. Dnes Oláhov seminár hostí expozície zamerané na knižnú kultúru, a tiež dokumentuje životnú a umeleckú dráhu francúzsko-slovenského medailéra Viliama Schiffera.

Architektonicko-historický výskum Adalbertina

Národná kultúrna pamiatka Adalbertinum, ktorá je ďalšou budovou historického obdobia Trnavskej univerzity v majetku našej univerzity, stojí pred náročným cieľom rekonštrukcie. Krajský pamiatkový úrad v Trnave na základe žiadosti univerzity rozhodol, že takýto zámer je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustný pri dodržaní presne stanovených podmienok. Súčasťou týchto podmienok bol architektonicko-historický výskum. Na projekt s názvom *Multidisciplinárny pamiatkový výskum objektu Adalbertinum* poskytlo Ministerstvo kultúry SR dotáciu. Podľa výskumov a definovania hodnôt stavby sa pripravuje spracovanie projektovej dokumentácie na obnovu budovy. Viacej informácií o výsledkoch tohto výskumu prinesie časopis *Novinky z radnice*.

Bohumil Chmelík

Vírus nám hádže polená pod nohy...

...ale Študentská rada Trnavskej univerzity sa len tak ľahko zdolať nedá! Aj počas ťažkých časov korony sa snažíme tvoriť rôzne aktivity pre študentov. Z dôvodu dištančnej výučby sme museli mnoho aktivít odložiť alebo ich presunúť do online prostredia. Tieto sťažené podmienky nám však vytvorili aj veľmi unikátne prostredie na tvorbu aktivít, ktoré by nám predtým neprišli na um.

Začiatkom akademického roka sme sa pustili do programu túторingu, do ktorého sa zapojilo množstvo šikovných študentov, odhodlaných pomôcť novým prvákom. Z obáv pred vírusom sme sa zavreli doma a školské lavice sme vymenili za kameru a mikrofón. Strata sociálneho kontaktu je nezanedbateľná, o to viac v univerzitnom prostredí, kde by sme si normálne mohli na chodbách univerzity či v nejakom populárnom študentskom lokáliku vymieňať tipy, ako sa popasovať s povinnosťami. Práve tieto jedinečné chvíle, pri ktorým sme si mohli dávať „infošky“, do istej miery pomohol nahradiť náš túторing, ktorý vytvoril priestor na výmenu rád a tipov na rôzne spôsoby, akými sa dá zjednodušiť štúdium. Pretože – ako dobre všetci vieme – dobrá rada je na nezaplatenie.

* * *

Vytvorili sme MERCH ŠRTU – mikiny a ponožky s logom našej TRUNI. Krásna a pohodlná spomienka na našu ALMA MATER, ktorá ti zostane navždy. Enormný záujem nás rozradostil, ďakujeme veľmi pekne. Ak si si nestihol uchmatnúť mikinu či ponožky pre seba, nezúfaj. Čoskoro budeme pripravovať ďalšie várky, takže je sa na čo tešiť.

* * *

Čo sa týka našich klubov, ani tie neprestávali fungovať počas dištančnej výučby. Úspešne sa nám podarilo presunúť debatný a literárny klub do online prostredia všemocných sociálnych sieti. Taktiež nás súčasná kríza inšpirovala k tvorbe nového klubu. Ide o klub šachový, ktorý sa nám taktiež podarilo úspešne odštartovať v online prostredí. Ďalším z klubov, ktorý stále prebieha, je náš novootvorený lezecký klub. Samozrejme, nebeží online, to by bolo divné, nie? Na beh klubu sme boli nútení aplikovať núdzové nariadenia v záujme jeho prežitia. Znie to zle, ale vôbec to tak nie je. Na aktivite klubu sa možno zúčastňovať v BouldroFke, v Trnave, avšak kapacita je obmedzená na 5 študentov. V každom prípade aj v päťke sa dá zabaviť.

* * *

Ak všetko pôjde podľa očakávaní a v letnom semestri už budeme môcť chodiť do školy prezenčne, máte sa na čo tešiť. Deň čo deň pripravujeme nové aktivity a kluby, napríklad nový klub jogy, do ktorých sa v nadchádzajúcom semestri budete môcť zapojiť. Samozrejme, pripravujeme toho viac, no nateraz sa zahráme na tajnostkárov a necháme to zahalené „rúškom“ tajomstva.

* * *

Každý človek už aspoň raz v živote počul slovo *webinár*, čo je vlastne interaktívny seminár, na ktorom sa môžu poslucháči zúčastniť online. Týmto nápadom sme sa inšpirovali aj my v ŠRTU a rozhodli sme sa vypustiť do priestoru internetu naše vlastné a originálne webináre. Pôvodne sme očakávali záujem na úrovni pár stoviek, avšak boli sme veľmi príjemne prekvapení, keď o náš prvý webinár na tému *Psychohygiena a vyhorenie* počas dištančnej výučby pod vedením pani prodekanky Dědovej prejavili záujem tisíce. Práve vysoké čísla účastníkov nás viedli k zmene platformy, prešli sme teda na online streamovanie na Youtube, čo je už úplne iná káva. Takže to bol náš prvý webinár. Avšak o ten druhý, na tému *Ako písať seminárnu, bakalársku a diplomovú prácu*, bol záujem ešte závratnejší. A ako sa vraví, do tretice všetko dobré – ešte pred skúškami sme zorganizovali náš posledný webinár na tému *Time-management*. Boli sme len radi, že sme týmito našimi rekordnými online prenosmi nezhodili servery Googlu. Sme úprimne vďační všetkým študentom, ktorí sa zapojili, ďakujeme a veríme, že vám webináre odovzdali množstvo užitočných tipov a rád. Veľké poďakovanie patrí najmä pani doktorke Dědovej, pánovi doktorovi Mikušiakovi a pánovi doktorovi Mitaczovi za spoluprácu a ochotu zorganizovať niečo navyše pre nás študentov, veľmi si to vážime.

* * *

V decembri je dobrým zvykom kúpiť si adventný kalendár a každý deň spapať kúsok čokolády. My sme v ŠRTU vytvorili náš vlastný dobročinný *Adventný ŠRTU kalendár*. Každú sobotu a nedeľu počas adventného obdobia sme odkrývali jedno políčko, za ktorým sa skrývala nejaká organizácia. Pod jednou sobotou sa napríklad ukrýval Detský domov v Trnave, pod ďalším Zvierací útulok. A v čom teda spočívala dobrá vec? Našou snahou bolo vyburcovať študentov k tomu, aby podporili tieto organizácie nejakým príspevkom. Chceli sme dať do pozornosti, aké je dôležité pomáhať ľuďom, ktorí to majú v živote ťažšie ako väčšina z nás. Nesmieme zabúdať na to, aby sme si vzájomne pomáhali. Každý mohol zvážiť, či podporí jednu alebo každú organizáciu, a akým príspevkom. Bolo to dobrovoľné a my sme radi, že sme spoločnými silami podporili osem organizácií. Následne sme jedného z darcov odmenili mikinou ŠRTU. Náš adventný kalendár dopadol na výbornú a sme veľmi vďační za záujem našich študentov spojiť sa a podporiť tých, ktorí to počas tejto covid krízy najviac potrebujú.

* * *

Na záver spomenieme ešte jednu novinku, ktorú sme vypustili začiatkom decembra. Ide o projekt, ktorým je *Blog Študentskej rady Trnavskej univerzity*. Na blogu sa študenti môžu dočítať o množstve zaujímavých pikošiek nielen z fungovania ŠRTU a TRUNI, ale taktiež o chystaných aktivitách a rozhovoroch so zaujímavými študentmi, napríklad o ich Erasmus-mobilitách. Nejdeme to už viac opisovať, v každom prípade pre viac „info“ nahoď do svojho prehliadača SRTU.info. Je na čo pozerať...

Timotej Birtus

Všetkým našim čitateľom
ďakujeme za priazeň,
želáme pokojné a požehnané Vianoce
a šťastný a úspešný rok

2021